

Kosterbladet 2021, för 32:e året i rad.

KOSTERBLADET

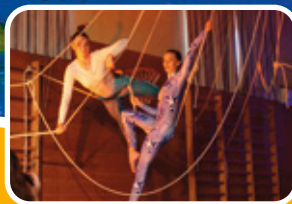
KURIOSA & FAKTA OM KOSTER

English Page 5 &
Francais, Deutsch
Page 50

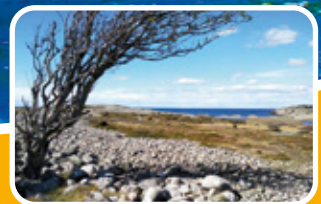
Med Kajak
i skärgården
sid. 38 - 39

Kultur, Cirkus
& Musik
sid. 44 - 45

Lotsgårdshistoria
från Kosteröarna
sid. 40

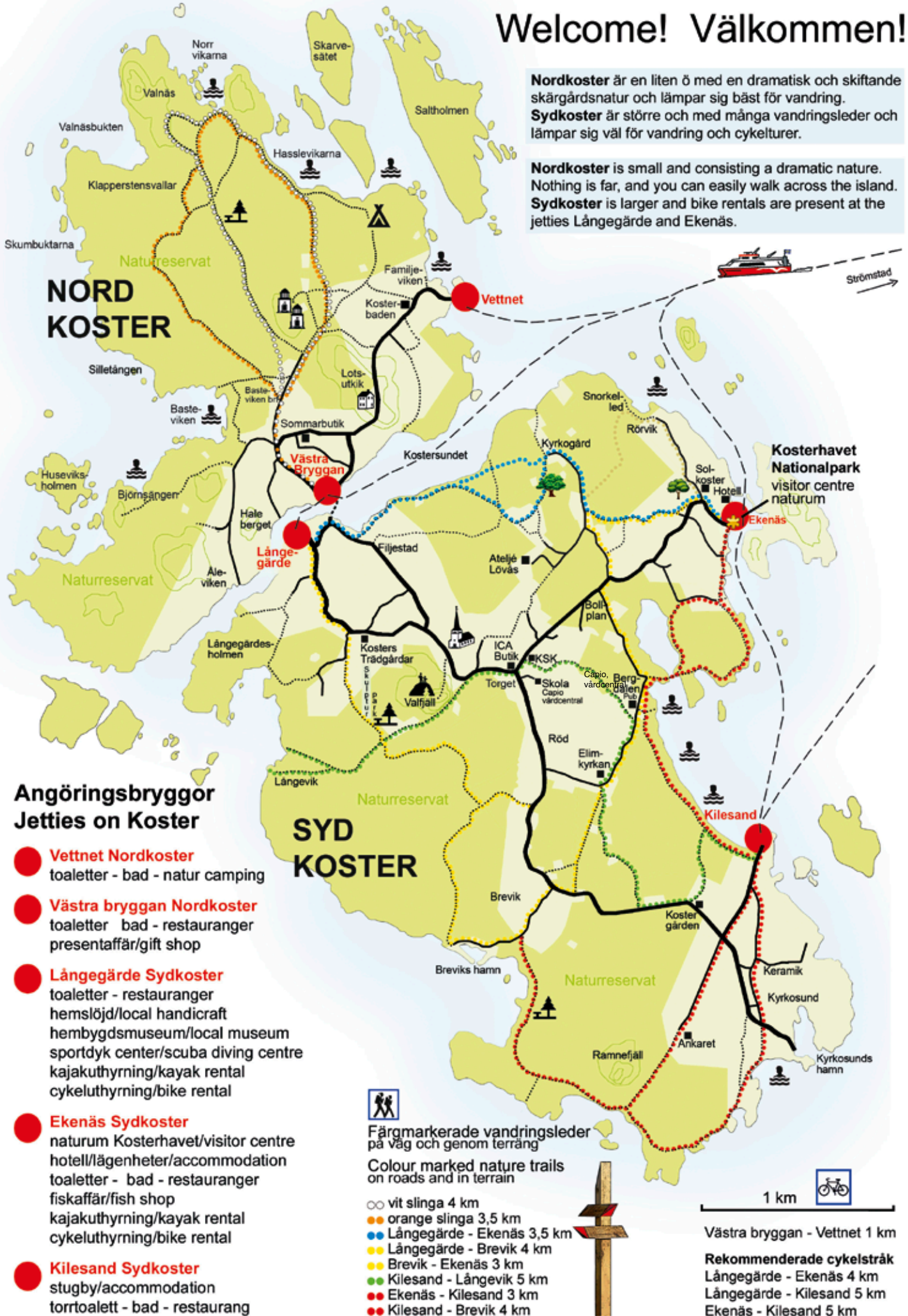

Nationalparken
informerar
sid. 14 - 18

Welcome! Välkommen!

Nordkoster är en liten ö med en dramatisk och skiftande skärgårdsnatur och lämpar sig bäst för vandring.
Sydkoster är större och med många vandringsleder och lämpar sig väl för vandring och cykelturer.

Nordkoster is small and consisting a dramatic nature. Nothing is far, and you can easily walk across the island.
Sydkoster is larger and bike rentals are present at the jetties Långegärde and Ekenäs.

Köp biljett till Koster i vår app.

Gör så här:

1. Ladda ner appen Västtrafik To Go.
2. Sök biljett från Strömstad norra hamnen till Koster.
3. Betala med Swish eller kontokort. Klart!

Ladda
ner
appen!

Tack för att du reser tillsammans.

 västtrafik

Badstränder med sand och klippvallar. På Nordkoster finns Basteviken, Björnsängen, Norrvikarna, Hasslevikarna och Familjeviken. På Sydkoster är Rörvik och Kilesand stora fina och populära badplatser nära bryggorna.

Nordkosters fyr står högst uppe på berget Högen. Man kan gå stigen uppför berget och njuta av den fantastiska utsikten från dubbelfyren. Vid klart väder kan man se ända till Väderöarna, Norges kust och över Kosterfjorden till Strömstad.

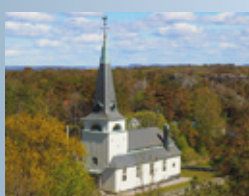
På Nordkosters västsida har istiden lämnat tydliga spår och man kan se klapperstensvallar i ett härligt öppet landskap och tidigare strandlinjer framträder som en slingrande trappa i stenformation mot havet.

Lin färjan tar passagerare och lättare fordon mellan Nord- och Sydkoster. Den är bemannad under högsäsong och storhelger. Andra tider körs den av ö-befolkningen med "körkort" när de själva ska åka mellan öarna. Då kan man följa med över sundet.

Hembygds museum finns på Sydkoster, Långegärde brygga, i det gamla sillsalteriets övervåning. Det är öppet på eftermiddagar under högsäsong. En hemslöjdsbutik finns på bottenvåningen som också håller öppet under högsäsongen.

Sveriges västligaste kyrka byggdes så sent som 1939 på Sydkoster. Under högsäsong bjuds det på sommarmusik under onsdagskvällarna. Information finns på anslagstavlor och vid kyrkan intill kyrkomuren.

Valfjäll heter Sydkosters högsta berg mitt emot kyrkan. Det finns en trappa upp till utsiktsplatsen och bänkar att vila sig på. Härifrån ser man ut över Kosterarkipelagen och Ursholmen. Små skyltar informerar om vad man ser.

Naturum i Ekenäs är Kosterhavets informationscenter och entré till nationalparken. Kostnadsfritt kan man ta del av naturfilmer, krabbmete, klappakvarium och en mängd andra aktiviteter både inom och utomhus.

Snorkelleden längst bort i Rörvik är en naturstig under ytan. Följ stationerna i vattnet och läs om havsbotten och vad du ser omkring dig. Snorkla eller frisimma. Det är relativt grunt.

KOSTERBLADET 2021

Utgivare: Koster Marin

Redaktion: Susanne Enfors-Davies

sus.koster@telia.com

Lars-Ove Loo

Ansv. utgivare: Håkan Eriksson

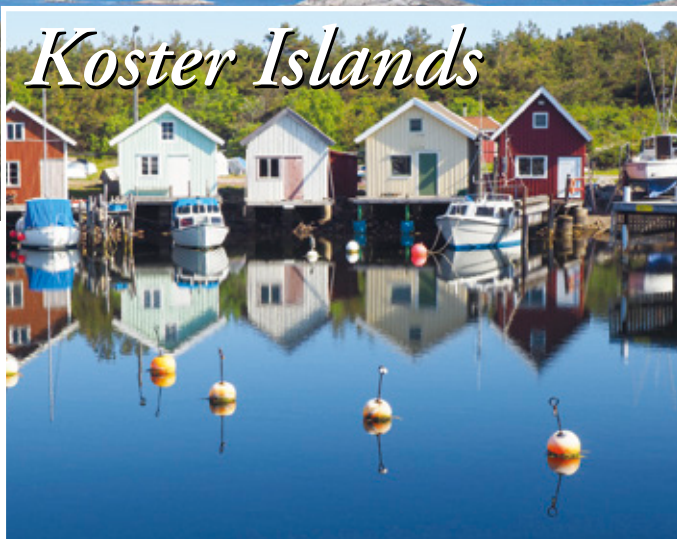
Grafisk Form &

produktion: Andreas Jacobsson,
Gamla Kvarnen

Upplaga: 32 500 ex

Omslagsbild: Per Thorlin

Karta: Susanne Enfors-Davies

To the west of Strömstad lie the Koster Islands noted for their scenic beauty and the Kosterhavet national park. These are Sweden's most westerly populated islands. The two main islands, Nordkoster and Sydkoster (North and South Koster) are separated by a narrow sound. Around them lie the Koster archipelago with a large number of skerries and rocky isles.

The fjord, Kosterfjorden is 250 meters deep and 3 kilometres wide and separates the islands and the archipelago from the mainland. With its deep water currents from the North Atlantic it has the highest salinity in Sweden. Here 6000 different marine species can be found, including 200 species that are unique.

Parts of the islands and the archipelago have been nature reserves for a long time. In 2009 the whole area became a national park, Kosterhavet (The Koster Sea) because of its unique marine life and diversity. On the south island close to the quayside at Ekenäs lies the national park visitor centre (naturum). Entrance is free. See a small aquarium, exhibits, films and free audio guides in English, German, Norwegian and Arabic.

The bedrock around Koster is gneiss as opposed to the rest of the coast and archipelagos which is mainly composed of granite. Volcanic processes have created black lines of diabase in the gneiss. Legend says that the devil himself created these lines while taking the form of a wild stallion that was captured and made to harrow. Furious, he ran into the sea and left visible black lines in the rock that can be seen all over the archipelago.

Nordkoster is a mere 4 km² consisting of both beautiful and dramatic scenery within a small area. Here you can find lovely beaches, heather clad moors and brushwood. On the west side seldom seen geological variations are present, as are large rubble fields and clear traces from the last ice age. Nothing is far away and you can easily walk across the island on the marked paths. The highest point above sea level, 58.8 metres, is the Kosterbonden peak on Nordkoster, where in 1849 two lighthouses were built. From this peak there are magnificent views over Kosterhavet. On a clear day it is possible to see Väderöarna (The Weather Islands) to the south and the mountains of Norway to the north.

Sydkoster is the largest of the two islands, around 8 km². Bike hire is available at Ekenäs and Långegärde jetties. There are large beaches such as Rörvik near Ekenäs and a long sandy beach at Kilesand. There are also forests and the tracks and roads more numerous than on Nordkoster. Valfjäll, opposite the small wooden church is a beautiful viewpoint.

The stairway gives you a helping hand on your way up where you can sit and gaze out over the Koster archipelago.

To get between North and South Koster you can take the yellow cable ferry. During the summer months and holiday weekends there is always someone to help you across.

There are around 300 permanent residents living on the islands, roughly a third live on the north island. Fishing used to be the main occupation on the islands and a few fishermen still remain today. Shrimp, lobster and crayfish are the main catches.

Tourism is an important source of income, even if the peak season is relatively short, only eight to ten weeks. If you are to a degree self-reliant and enjoy nature, you can have a wonderful time during the spring and autumn. As Koster is a "suburb" of Strömstad on the mainland, many islanders make the daily journey over the fjord to work.

It is common to have small businesses, the motto being "employ yourself if nobody else will".

Being the last frontier of the EU, this area is advantageous for border-crossing shoppers from Norway.

School and day care exists on the south island. When the children turn ten years old they begin school on the mainland.

There are grocery shops on both islands. The shop on the north island is open only during the peak summer period, whereas the shop on the south island has regular opening hours all year round. During the peak season many more facilities and shops are open: fish shops, restaurants and art and craft studios.

Emergency services are found on both islands, dial 112

Travel information

Ferry ticket on your smartphone:

Download our app Västtrafik To Go app via App Store or Google Play. Search for ticket from Strömstad norra hamnen to Nordkoster or Sydkoster. Pay with creditcard or the Swish app. Ferry ticket, can also be bought from the ferry stop ticket machine in Strömstad or on board. No cash payment.

The Västtrafik ticket system with pre-paid cards is valid on board.

Your ferry ticket is valid between Strömstad and Kosteröarna on any of the three ferries to any jetty on the islands and allows you to return to Strömstad from any jetty.

Children under the age of 7 travel free of charge. Schoolchildren travel at a reduced rate until the age of 20.

There is a reduced rate for families departing from Strömstad before 9.00am. You may return the same day at any time of your choice. The whole family must travel together.

Group bookings are possible during certain times, minimum 20 paying travellers. Book in advance at least three days before travel.

Snabbguide för dagsturister

Ett sätt att besluta sig för vad man vill se eller göra på Koster är att utgå från sin rörlighet eller vad man vill göra. Ingen av de båda öarna är ”bäst”, utan de passar alla. Vill man se båda öarna kan man åka över det smala Kostersundet med den gula linfärjan när den är bemannad under storhelger och på högsommaren.

Parkera bilen utanför Strömstad om det är högsäsong och åk parkeringsbussen till centrum. Annars kan man parkera vid sjukhuset. Därifrån är det nära till torget där Kosterbåtarna lägger till. Betala avgiften, parkeringsvakterna är effektiva. Det går också utmärkt att åka med Västtrafiks bussar och tåg till Strömstad. Kosterbåtarna är röd-vita katamaraner som går många turer varje dag året runt.

Turlistan finns på: kostermarin.se och vasttrafik.se

Biljetten bör helst köpas innan färd. Båtbiljett i din smartphone: ladda ner Västtrafiks To Go app via App Store/Google play. Sök biljett från Strömstad norra hamnen till Nordkoster, Sydkoster eller någon av bryggorna. Betala med kreditkort eller Swish. Det finns också en biljettautomat vid båtarna. Om man inte hinner köpa biljett finns det möjlighet att köpa den ombord. OBS! ingen kontantbetalning!

Kosterbåtarna sätter in extra båtar ifall passagerarantalet blir för stort. Ingen blir akterseglad någon längre stund. På båtarna finns enklare förtäring i kiosken och rena toaletter. Båtarna är anpassade för rörelsehindrade. Djur med päls får stanna ute med hänsyn till allergiker. Vilken kosterbåt man åker med spelar ingen roll, alla röd-vita båtar har samma biljettsystem. Gå av båten på valfri brygga och på igen vid en annan eller samma. Biljetten gäller mellan Strömstad och Koster.

Med små barn eller om någon är lite rörelsehindrad, kan ett klokt val vara att gå av på Västra Bryggan Nordkoster eller på Ekenäs eller Kilesand på Sydkoster.

Västra bryggan Nordkoster: Nära till restauranger, hamnens toaletter och några hundra meter uppför backen till vänster ligger badstranden Basteviken. En sommaröppen butik ligger till höger ovanför backen.

Ekenäs brygga Sydkoster: Här ligger Kosterhavets informationscenter naturum, ett hotell, restaurang med rökeri, hamngrill, sommaröppen fiskaffär och toaletter. Ovanför backen, på den asfalterade vägen och sedan till höger mellan tennisbanan och Solkosters reception, går vägen till badstranden i Rörvik.

Kilesand Sydkoster: Båten lägger till alldeles vid den stora badstranden och endast 100 meter därifrån ligger Kostergården med boende och restaurang.

Långegärde Sydkoster: Här finns det sommartid restauranger, ett hembygdsmuseum som öppnar på eftermiddagen och en hemslöjdsbutik. Det är närmaste bryggan till Valfjäll och Kosters Trädgårdar.

Vettnet Nordkoster: Här finns sommartid en naturcamping som inte har något annat utbud än havet, naturen och kallvatten. Vill man övernatta där måste man komma ihåg att boka sin plats först. Det är många som vill leva några dagar i naturlig enkelhet.

Cykeluthyrning finns bara på Sydkoster och vid alla bryggorna. Det är enklast att hyra cyklar på ön, eftersom det kostar en avgift och det kan vara trångt att ta med sig egen cykel på båten. Ön är relativt liten och man hinner cykla överallt. Utbudet av allehanda varianter av cykelfordon är stort.

För naturvandrare passar båda öarna alldeles utmärkt. Man packar med fördel med sig mat för hela dagen. Den kan man handla i butiken eller annars planera in ett restaurangbesök. Sedan kan man ta en titt på kartan i tidningen och välja en vandringsled. På Syd kan man vandra långt. Naturen är slående vacker och man blir relativt ensam på stigarna. På Nord går vandringslederna i slingor och ön är så liten att man knappast går bort sig oavsett karta. Naturen på Nordkoster är mer dramatisk, storslagen och öppen. Här finns Kosters dubbelfyr uppe på berget Högen. Badstränderna i norr är fantastiska.

Ha det så trevligt!
Susanne Enfors-Davies

Allemansrätt

Vad betyder "Alle mans rätt"? Jo, den juridiska innebörden är: Att oavsett vem som äger marken ska alla ha tillgång till naturen i Sverige. Denna "rätt" betyder inte att man får kliva omkring hur som helst. Denna frihet betyder också skyldigheter. En enkel och bra beskrivning är:
Inte störa - inte förstöra.

Den som rör sig i skog och mark är skyldig att visa hänsyn till sin omgivning, såväl för växt- och djurliv som till andra människor i närheten, vare sig de också ägnar sig åt friluftsliv eller är fastighetsägare som har rätt till "hemfrid" vid sitt hus.

Man får gå över tomtmark vid bostadshus och sjöbodar. Men en rimlig "hemfridzon" gäller. Ingen markägare kan räkna med eget privat område vid stränder och bryggor eller på vägar/stigar. Markägare får inte vidta åtgärder som hindrar eller avhåller allmänheten från att vistas vid stranden eller på stigen.

Allemansrätten vid vatten innebär att alla ska kunna komma ner till stranden. Ingen tillåts utvidga sin privata zon genom att göra anordningar som utökar tomtmarken (olaglig privatisering). Det kan vara skyltar med text som "Privat område", "Privat badplats", "Tillträde förbjudet" etc. Sådana skyltar är inte tillåtna. Man får inte anlägga terrasser, stängsel eller annan anordning som hindrar det rörliga friluftslivet.

Länsstyrelsen har speciella regler för öarnas naturreservat och i nationalparken. Att tälta brukar vara tillåtet på andra platser, men på Nord- och Sydkoster råder tältningsförbud utom på anvisad plats. Tältning på holmarna i arkipelagen är dock tillåten under vissa tider på vissa öar, se: Kosterhavet.se

Besökaren hälsas varmt välkommen ut i den härliga skärgårdsnaturen. Låt oss alla vara rädda om den och visa varandra hänsyn.

Susanne Enfors-Davies

Linfärjan Kosterlänken

*Linfärjan är bemannad under högsäsong och storhelger.
Avgift per överfart är 15 kronor per person/fordon.
Barn till och med 13 år åker gratis.*

Betala biljetten med SMS:
Svensk mobil 72456
Norsk mobil 2332
Skriv in texten KOSTER

Kortbetalning är möjlig när färjan är bemannad med personal.
OBS ej kontantbetalning!

Är du behörig förare av linfärjan betalar du inte avgift per överfart om du uppvisar giltigt linfärjekort. Kortet är giltigt när årsavgiften är betald och märkt med en dekal för innevarande år. Dekalen hämtas hos Nordkosters Fiskehamnsförening på Västra Bryggan. Om du inte har behörighet att köra linfärjan och den inte är bemannad, hänvisas du till ordinarie färjetrafik med Koster Marin eller till att invänta behörig förare och åka med som passagerare.

Posten samt Hemsjukvården och Hemtjänsten har förtur vid köbildning.

Linfärjekort erhåller man efter godkänd introduktionskurs och kostar 400 kr per år. Två godkända personer kan registreras på samma kort. Är du intresserad av kursen, kontakta Nordkosters Fiskehamnsförening.

Tillåtna transporter och regler: Se skyltar vid linfärjan eller <http://stromstad.se/trafikochinfrastruktur/linfarjor/linfarjankosterlanken>

Cykla & Vandra • Cycling & Hiking

Cykelutflykt på Sydkoster/ Cycling on South Koster

Här har vi ställt samman kort färdbeskrivning på rekommenderande cykelstråk. Nordkoster är den mindre av öarna, både avståndet och naturen lämpar sig bättre för vandring.

For those of you that want to experience this fantastic island by way of a bicycle, we have compiled short route description on recommended bicycle routes. You cannot use bicycles to get around on North Koster.

Ekenäs – Långagärde

Längd/ Length 4 km

Börja cykla västerut, fram till Torget cyklar du på öns enda asfalterade sträcka. Vid Torget hittar du helårsöppen matbutik. Fortsätt höger vidare på grusväg till Långagärde.

Att upptäcka: Du kommer att cykla förbi Kosters Trädgårdar, Kosters Kyrka och missa inte trappan upp till utsikten Valfjäll.

To discover: Start cycling westward on the island's only paved stretch, until reaching The Square (Torget). Look for the sign there that leads you on the continued tour onto the gravel road up to Långagärde. You'll ride past The Koster Gardens and Koster Church. And please do not miss taking the stairs to the top of the peak of Valfjäll where the panorama view is fantastic. At The Square there is a grocery store.

Långagärde – Kilesand

Längd/ Length 5 km

Från Långagärde hamn cykla söderut i riktning mot Torget. Härifrån fortsätter du höger med sikte mot Kilesand. Längs detta stråk finns möjlighet att göra många avstickare, både till fots och på cykel.

Att upptäcka: Missa inte utsiktsplatsen Ramnefjäll och strandängarna vid Breviksbukten med mysiga picknickbord och havsutsikt.

To discover: From the port of Långagärde begin cycling south towards The Square (Torget). Once here, continue towards Kilesand (this road is visibly signed). Along this route you are able to make many detours, both on foot and on bike. Do not miss the viewpoint Ramnefjäll and the seaside meadows at Breviks bay with cozy picnic tables and picturesque ocean views.

Cykeluthyrning/ Bicycle Rental

Det finns möjligheter att hyra cykel för hela familjen på Sydkoster. Hämta här – lämna där; hyr cykel i Ekenäs och lämna den i Långagärde eller vice versa. Egen cykel får du ta med på Kosterbåten mot en avgift.

There are opportunities to rent a bike for the whole family on South Koster. Pickup here – Leave there; rent a bike at the port of Ekenäs and drop it off at Långagärde. Or the other way around. Simple & convenient! You can also bring your own bike with you on the Koster ferry for a fee.

Vandring Nordkoster/ Hiking North Koster

Nordkoster runt
Två markerade rundslingor tar dig snabbt och enkelt ut på ön, vita slingan är 4 km och orange slinga 3,5 km. I norr korsar slingorna varandra och från Norrvikarna sammanstrålar lederna varandra och du följer vit och orange markering tillbaka till utgångspunkten. Längs de markerade

lederna finns många möjligheter till genvägar, omvägar och avstickare så du behöver inte planera i detalj utan ta gärna dagen som den kommer när du besöker Nordkoster. Orienteringskarta finns vid bryggorna och i terrängen.

Att upptäcka: Klapperstensfälten vid Valnäsbukten är imponerande spår från istiden och havet som format vallarna när Koster stigit ur havet under landhöjningen. Valnäs med dess kärrmarker är hemvisten för den lilla unika Bohusranunkeln. Högen med Kosters fyror (58.6 m.ö.h.), Kosters högsta punkt bjuder på fantastisk utsikt. Basteviken, Norrvikarna och Hasslevikarna erbjuder fina badmöjligheter. På båda sidor av Kostersundet finns flera sommaröppna restauranger. På Nordkoster finns Kosters enda campingplats.

The North Koster Roundabout

Two marked circular routes take you quickly and easily around the island, the "white trail" is 4 km long and "orange loop" is 3.5 km in distance.

On the north part of the island, both paths loop cross each other.

From Norrvikarna they again converge and join together and you can from there follow both the white and orange marker back to the starting point. Along the marked trails there

are many opportunities for shortcuts, detours and side trips so you do not have to plan your walk in detail. But it is always recommended that you allocate a full day when you visit North Koster (Nordkoster). Orienteering maps for North Koster are also available at the pier (Västra Bryggan) and around in the terrain.

To discover: The shingle fields at Valnäsbukten are grand remnants from the glaciers of the last Ice Age, that together with the sea shaped these unique patterns when Koster geologically arose from out the sea. Valnäs with its marshes is home to the small unique species called Bohusranunkeln, which is a North American perennial herb that has its sole Swedish presence here in the Koster area. The rock piles surrounding North Kosters lighthouses (58.6 m above sea level) are the Koster islands highest point and this spot offers stunning views.

The areas of Basteviken, Norrvikarna och Hasslevikarna offer excellent yet non safeguarded swimming opportunities for those of you that want to jump into the ocean. There are several small restaurants located on both sides of Kostersundet. There is also a "green campground" located on North Koster.

Vandring Sydkoster/ Hiking around South Koster

Långegärde – Ekenäs Längd/ Length 3,5 km

Led/Trail Blå markering/blue marker
En populär tur som bitvis går längs strandkanten, genom lövskog och förbi öppen ängs- och åkermark. Sista sträckan fram till huvudvägen ansluter en annan led, och du följer blå/gul markering mot Ekenäs.

Att upptäcka: Bohuslinden i Ekenäs, se skyltning vid tennisbanan. Naturum Kosterhavet, Fiskrökeri och Kosters enda hotell finner du i Ekenäs.

Avstickare: Rörvik; badplats med snorkelled.

A popular tour that partly runs along the shoreline, through a deciduous forest, past open meadows and arable farmland. The last stretch up to the main road connects to another point, and from there you follow the blue / yellow marker towards Ekenäs.

To discover: The rare tree The Large Leafed Lime or Linden (Bohuslinden) is found at Ekenäs, see signs at the tennis court by Solkoster.

Detours: At Rörvik, known as one of Swedens top beaches, swimming is possible also on a special snorkel line path. Naturum (Kosterhavet visitor centre), The Smokehouse, a kiosk and the islands only hotel are also located at Ekenäs.

Långagärde – Ekenäs via Brevik Längd/ Length 7 km

Långegärde- Brevik 4 km/Brevik-Ekenäs 3 km

Led/Trail Gul markering/ Yellow Marker
Naturuskön vandring i omväxlade landskap såsom öppna betesmarker och gammal blandskog. Möjlighet till svalkande bad finns vid Bergdalen och Brevik.

Att upptäcka: Brevik, en pittoresk gammal fiskehamn med strandängar, bad och rastbord. Kosters blivande skulpturpark.

Scenic hiking route past beautiful meadows and alternating landscapes such as open pastures. Possibility to take a cool ocean dip at either Bergdalen or Brevik.

To discover: Brevik, a picturesque old fishing port with shoreline meadows, beaches and picnic tables. Kosters Sculpture Park will be created near this path.

Kilesand – Långevik Längd/ Length 5 km

Led/Trail Grön markering/ Green Marker
Vandringsled går över hela Sydkoster, både på stigar och längs grusvägar med många möjligheter till upptäckter. Vid slutmålet Långevik möts hav och strandängarna med hela Kosterskärgården i väster.

Avstickare: Valfjäll med hänförande utsikt över Kosteröarna. Besöksträdgården Kosters Trädgårdar & Skulpturparken. Vid Kilesand finns en restaurang och kiosk.

A footpath that runs across South Koster, both on trails and along dirt roads with many opportunities for exploration. At the end destination of Långevik coastal meadows dramatically meet the sea with the whole Koster archipelago to the west.

Detours: Valfjäll with its breathtaking views of the Koster Islands . Visit the well-known Kosters Gardens & The Sculpture Park. At Kilesand there is also a restaurant.

Ekenäs – Brevik via Kilesand Längd/ Length 7 km

Ekenäs – Kilesand 3km/Kilesand - Brevik 4 km

Led/Trail Röd markering/ Red Marker
Kustnära led tar dig förbi Nästången, ett våtmarksområde med ett rikt fågelliv, för att sedan följa havet fram till Kilesand. Härifrån kan du välja att gå via Kyrkosund som är delvis spångad för att underlätta framkomligheten längs stenstranden eller ta den enklare vägen förbi Ramnefjäll för att komma till slutmålet Brevik.

Att upptäcka: På Kilesandstranden kan du beundra den vackra martornen, Kostertisteln.
Sista sträckan fram till Breviks hamn går över örtrika strandängar och du vandrar i nationalparken ett stycke då området här är en av två delar av huvudöarna som ingår i själva nationalparken.

A seaside path takes you past Nästången, a wetland with abundant bird life, and then you follow the sea until Kilesand. From here you can choose to go through

Kyrkosund, where the path is partially boarded with planks to make it easier for you to make your way along the pebble beach or to get past Ramnefjäll in order to get to the final destination of Brevik.

To discover: At Kilesand you can admire the beautiful Koster thistle and its beautiful sandy beach. The last leg of the hike before Breviks port takes you over pretty coastal meadows and you are then walking in one area of the main islands that are included in the national park.

app: Vandring i Kosterhavet

Other important information!

Cable ferry Kosterlinken

Between North and South Koster (Långagärde – Västra Bryggan) there is a small cable ferry. The ferry is staffed in the summer months for those who want to discover both islands in one day. During other times of year you can travel between the islands on the Koster ferry (check schedules). The trip across the sound on the line ferry costs 15 SEK.

Nature reserve Kosteröarna

At all the ports for the Koster ferry you will find detailed information signs of the island. Even the hiking trails are marked out on these maps.

Guided tours

As part of your stay here you can also experience the Koster archipelago by boat. During the summer months fishing tours and seal safaris depart from the Koster Islands.

For more information:

Strömstad Infocenter, north harbour in central Strömstad

(where the Koster ferries depart).

Phone: + 46 (0) 526-623 30,

www.stromstad.se

The Reception at naturum Kosterhavet visitor centre, Ekenäs on South Koster

Phone: +46 (0) 10-22 45 400,

www.kosterhavet.se

Fyrarna

Högst uppe på öarnas högsta berg 58 meter över havet, Högen eller Bonden som det också kallas, byggdes Kosters fyrar 1849. Det blev en dubbelfyr eftersom man på den tiden hade svårt att skilja på de olika fyrarna. Ett periodiskt blinkande fyrljus var då ännu inte uppfunnet.

Kosters fyrar var verksamma i endast 42 år och under segelfartygens storhetstid. Det var oroliga tider på havet med en oklar gränsdragning. Hummer och fiskexporten från kusten var omfattande. Sillen strömmade till och en ny sillperiod började. Stormarna och skeppsbrotten avlöste varandra i det svårnavigerade området. Till slut fick man nog och bestämde att en ny dubbelfyr på Ursholmen skulle ersätta den på Nordkoster. Lock lades på Kosters fyrar och de såg ut som två grå tunnor i många år.

Kosterborna har alltid varit stolta över sina fyrar och vid flera tillfällen har de renoverats. Med ideella krafter återställdes den norra fyren 1999 till sitt ursprung och tändes igen. Det södra fyrtornet ägde Fortifikationsverket som såg det som ett värdefullt kulturarv och inför invigningen av nationalparken 2009, utfördes en omfattande renovering som återställde även den fyren till sitt ursprung. En ny lanternin tillverkades efter gamla ritningar och en fyrlykta. En mast högre än själva berget restes upp. Den förstör mycket av fyrarnas vackra profil. En ny bättre och framför allt betydligt mycket högre placerad radar bevakar numera sjötrafiken i Skagerrak.

Koster utgör fortfarande en försvarsmässigt strategisk plats. Havet utanför är yttre gräns för EU och det gemensamma Schengenområdet.

Fyrtornen på Nordkoster ansågs felplacerade eftersom fartyg fortfarande förliste och 1891 byggdes den nya fyrplatsen med en ny dubbelfyr på Ursholmen. Ur betyder berg och Ursholmen är just det, ett berg längst ute i Kosterarkipelagen. Likt Koster är det två öar, Ursholmarna. Men man brukar säga Ursholmen och menar den ö som fyrarna ligger på. Platsen blev vald för att där märkligt nog finns en källa med färskvatten i berget. En annan anledning var den lugna naturhamnen på insidan.

En lanternin flyttades från Nordkoster och ett av bostadshusen från fyrplatsen.

Tre bostadshus uppfördes till personalen och deras familjer. Ett av husen flyttades från Nordkoster redan 1890. Ett hus till byggdes och en bad och bagarstuga. Det tredje huset kom till 1938. Ett för fyrmästaren, ett för fyrvaktaren och ett för fyrbiträdet. Husen ligger tätt tillsammans runt en gård med flaggstång och inhägnader för odling.

Ursholmens fyrplats var bemannad i 74 år till 1965 då fyren automatiserades. Sommartid går det båtturer dit, se anslagstavlor, googla eller ta kontakt med Strömstads Infocenter. Den som har båt och kan navigera kan själv ta sig dit.

Sibirien

Ute på Hamnholmen mitt emot Ekenäs brygga, låg ett litet sillsalteri som kallades i dagligt tal för "Sibirien". Det brann någon gång under 1880-talet. Ägarna var två bröder Sylwander från Strömstad, som 1889-1890 byggde ett nytt och större salteri längst ute på Hamnholmens södra udde i Sövebukten. Här jobbade främst kvinnor som också bodde i salteriet under hela sillperioden. Men sillen försvann från Koster och salteriet behövdes inte mer.

Sillsalteriet revs 1918 och flyttades till Långegärde. Det fick behålla sitt namn Sibirien, för det var kallt även på Långegärde.

Ur boken: Koster - som Folke Larsson ser det, av Arvid Möller, utgiven av Kosters Hembygdsförening.

Hembygdsföreningen tog över byggnaden i början på 1980-talet och gjorde en omfattande renovering. Ett litet hembygdsmuseum inreddes på övervåningen som (om coronapandemin tillåter) håller öppet på eftermiddagarna under högsommaren. Där kan man se de gamla hummervälena i de olika färger som fiskarfamiljerna använde. Gamla tiders boendemiljö från öarna visas, liksom andra kulturella föremål från skärgårdslivet och en hel del gamla foton.

På bottenvåningen finns en trevlig hemslöjdsbutik som även den hölls stängd under 2020. Om livet återgår till normalt kommer det att vara öppet. Där finns också Sundets Skaldjurscafe.

Mycket av öarnas gods, landar i Långegärde och det kan ge ett rörigt intryck på hamnplanen. Men det är mycket som ska transporteras både hit och dit på en populär turistö och någonstans måste godset hanteras. För övrigt finns det här ett center för sportdykare, kajakuthyrning, cykeluthyrning, toaletter och en av lokalbefolkningens favoritrestauranger Paco's.

Susanne Enfors-Davies

Kosters kyrka

Sveriges västligaste kyrka ligger på Sydkoster intill vägen vid foten av Valfjäll. Kyrkan är byggd i trä så sent som 1939. Tomten skänktes av fyrvaktaren Ernfrid Hagward.

Tidigare åkte man båt till Tjärnö för gudstjänst och andra kyrkliga förehavanden, där ligger också kosterbornas förfäder begravda. Först 1957 öppnade kyrkogården på Sydkoster. Den ligger inte i anslutning till kyrkan utan en bit bort i nordöst mot Ottolsvik.

En askgravlund har skapats intill kyrkan där aska kan gravsättas. Förvaltningen vårdar lunden där anhöriga kan placera snittblommor och tända ljus på en särskilt ordnad plats.

Vid kyrkomuren är en vacker natursten rest av Kosters Hembygdsförening för de som havet har tagit. Inskriptionen lyder: "Till minnet av de kosterbor som mist sina liv på havet." Deras namn finns att läsa på en tavla i vapenhuset skapad av konstnär Arne Öhnell.

Det är vanligt att avlidna öbor önskar få sin aska spridd i havet och det finns en minnesbok för dem där anhöriga kan formulera ett nedskrivet minne.

Kyrkan är en mycket populär bröllopskyrka. Spiran i toppen av tornet kröns av ett kors med en förgylld krona överst. Dessa symboliserar jordisk bedrövelse och kristen triumf. Altartavlan är målade av Gunnar Torhamn och passande nog, med tanke på kyrkans läge, föreställer "Jesu sjöpredikan". Utsmyckning som tavlor är målade av lokala konstnärer som bland andra Kjell Borg och Per Thorlin. Votivskeppet är en fullriggare med namnet Koster och är tillverkad av tulltjänstemannen Harry Nordberg. Votiv kommer ur latinets votum - lovat åt Gud.

Det kan vara en önskan om välgång på havet, ett minne av någon förlorad eller tacksamhet över att själv eller andra undkommit fara.

Pandemin har satt stopp för en del av konserterna, men kyrkan har hållits öppen dagtid från 1 juni till sista augusti för besökare. I vanliga fall hålls gudstjänst är någon gång i månaden och musiklivet är rikligt. Kosterkören håller många årliga konserter och sjunger regelbundet i högmässan. Sommartid på onsdagar är det "Somarmusik i kyrkan", vilket är ett ypperligt tillfälle att besöka Koster kyrka och uppleva stämningen. Detta sker om det blir möjligt att återgå till ett "normalt" liv. Information finns på webben och på kyrkans egen anslagstavla intill kyrkomuren.

Susanne Enfors-Davies

KSK - Koster's Sportklubb

2021 är det jubileum, 60 år som sportklubb och KSK-huset mitt på ön firar 40 år. Hur ett firande ska gå till är i skrivandets stund inte bestämt ännu, eftersom pandemirestriktioner ännu gäller. Koster's Sportklubb är en ideell förening med stark drivkraft. Ett levande bevis på vad som går att genomföra när gemensamma krafter drar åt samma håll och bidrar med sin tid och sina kunskaper. Föreningen äger och underhåller ett stort hus med gymnastiksal som både skolbarnen och andra grupper använder för rörliga aktiviteter. Det har varit en uppskattad loppmarknad sommartid och salen används även som konsert-, fest- och möteslokal. Vill man hyra gymnastiksalen så går det bra. Ett nyrenoverat kök finns att tillgå.

Några av lokalerna är uthyrda årsvis som till exempel Postnord och Kosterstiftelsen, samt några flitiga damer som har plats för sina vävstolar. Fotbollsplanen på Kileslätten underhålls av sportklubben och där är det fritt fram för alla som vill nyttja den. Allt man behöver är en egen boll.

Ett bibliotek/bokaffär öppnades utomhus mitt emot affären när pandemin slog till. Ställ dit böcker, eller ta med. Betala vad du vill.

Ett "vanligt" år hålls en poängpromenad på långfredagen. Den var inställd 2020, men det blev en digital variant i november istället. Kanske inte riktigt lika kul som att få träffas på riktigt. Men det var ett trevligt initiativ och frågorna satt uppe ett tag och man kunde gå promenaden vilken tid och dag som passade, utomhus och fritt från trängsel. Vad som är genomförbart 2021 får tiden utvisa.

Den tredje helgen i augusti brukar det vara dags för Kosterrundan. Det är en löptävling som startar och avgörs vid KSK-huset. Det finns fyra klasser, 12 km dam och herr, 6 km ungdom och 6 km motionärer. Sträckan brukar vara densamma och går över väg, strand, stigar med stock och sten. Det gäller att hålla reda på fötterna för naturen gäller som underlag oavsett väderlek. 2021 får man förmoda att tävlingen ska kunna genomföras. Julmarknaden brukar vara en trevlig stund att träffas i gymnastiksalen, fika och se vad utställarna har att erbjuda. För att åter igen nämna coronaåret, så hölls det en "hjulmarknad" istället. Mestadels var allt utomhus och man fick ta sig fram på sina hjul (eller apostlahästarna) till de olika utställarna som var spridda över hela ön. I gymnastiksalen fanns endast två bord och det var sportklubbens egna. Ett lotteri och som återförsäljare av ullmax produkter och en yllestrumpa i vinterkylan gör vem som helst glad.

Nytt i den aktiva föreningen är att man satsar på ett gym. Maskiner och annat som hör träningslokaler till, har införskaffats och inryms för närvarande i det gamla biblioteket och på scenen. Det råder restriktioner för hur många som får vara i lokalen samtidigt och man får boka sin tid. En ny byggnad som är mer anpassad för ändamålet ligger på planeringsbordet. Marken finns redan tillgänglig och ligger söder om gymnastiksalen. Generösa familjer som samägde marken har skänkt den som gåva till föreningen. En byggnad på 10 x 20 meter ska uppföras. Den ska innehålla gymmet och styrelsen tittar just nu på finansieringen och genomförandet. Sportklubben är mycket aktiv förening och det finns plats för fler medlemmar och initiativ. Det går utmärkt för intresserade att följa på facebook och instagram.

Susanne Enfors-Davies
foto: Romek Josefsen

Koster Swimrun

Denna sevärda tävling, som går över land och hav på Koster, är planerad till den 25 september 2021. Det är helgen innan premiären för hummerfisket. I dessa tider, när det osynliga viruset har ställt hela världen på ända, kan det hända att formen för tävlingen ändras eller att det helt enkelt inte blir av. Men i skrivandets stund planeras det för en positiv framtid och en rolig tävling. Denna folkfest är värd en heldag ute i det fria och arrangörerna tycks ha en alldeles särskilt god relation till vädrets makter.

Susanne Enfors-Davies

Kontaktuppgifter Kosteröarna / Contact information Koster Islands

Brandkår, ambulans, polis / Emergency Services	112	
Sjukvårdsrådgivning / Health Care Advice	1177 / +46 771-11 77 00	www.1177.se
Vårdcentral Bohuslinden / Health Center	0526-18787	www.bohuslinden.se
Vårdcentral Capio / Health Center	0526-79 90 00	www.capio.se/stromstad
Veterinär / Veterinary	0524-420 00	www.dingleveterinarerna.se
Veterinär / Veterinary	0526-666 66	www.stromstad-djurklinik.se
Västrafik / Ferries, buses, trains local / regional	0771-41 43 00	www.vastrafik.se
Kosterbåtarna, Koster Marin AB / Koster ferries	0526-201 10	www.kostermarin.se
Turistinformation / Tourist information	0526-623 30	www.stromstad.se
Nordkoster		
Basteviken Stugby / Accommodation	+47 91 73 72 96	www.bastevikenstugby.com
Kosterhavets Ekobod	073-679 40 56	www.kosterhavetsekobod.se
Reservatet Nordkoster / Camping		www.reservatet.nu
Strandkanten / Restaurant	0526-202 99	www.strandkanten.se
Sydkoster		
Ateljé Lövas / Art, courses, yoga, shop	0704-17 43 19, 0708-43 46 06	www.ateljelovas.se
Bokhandlarens Pub / Restaurant	072-737 16 28	
Byggfirma Sverre Halvorsen / Constructor	0705-88 06 44	www.sverresnickare.se
Elimkyrkan / Evangelical free church	070-283 10 39	
Hamngrillen / Fast food	0526-205 71	
ICA Sydkoster / Grocery store	0526-200 35	www.ica.se
Kajak Stefan von Bothmer / Kayak guided tours	070-600 13 13	www.kosterstradgardar.se
Keramikverkstad, Monica Larsen / Pottery workshop	0526-206 00	kosterkeramik@hotmail.com
Kilesands Bygg / Constructor	0706-73 00 41	www.kilesandsbygg.se
Koster Adventures / SUP and Kayak rental	070-511 45 50 / 070-511 48 14	www.kosteradventures.se
Koster kajakuthyrning / Kayak rental	070-653 90 95	www.tridentdivers.se/kajak.htm
Kosterlamm / Sheep farmer	070-748 31 07	kosterlamm@live.se
Kosters Trädgårdar / Garden, restaurant, art	070-600 13 13	www.kosterstradgardar.se
m/s Kosterskär / Seal safari to Ursholmen	070-605 81 76	www.sehlincharter.se
Kust Event		www.kustevent.com
Naturum / National Park Visitor Centre	010-224 54 00	www.kosterhavet.se
Paco´s / Restaurant	0706-35 97 01	
Pensionat Ekenäs Koster	0526-202 50	www.pekoster.com
Strömstads Slöjd och hantverk / Handicraft		www.stromstadsh.se
Trident Divers / Dive Centre	070-6539095	www.tridentdivers.se

Välkommen till Kosterhavets nationalpark!

”Under ytan i Kosterhavet döljer sig en värld av unika djur och växter. Jag har som sportdykare sett den med egna ögon. Med sin mångfald av liv och skönhet väcker världen under havsytan vår nyfikenhet och upptäckarlust, och den manar oss att med ansvar och omtanke ge den skydd för all framtid.” Så skrev vår konung Carl XVI Gustaf i samband med att han invigde Sveriges enda marina nationalpark 2009. Det är vårt lands artrikaste havsområde med unika miljöer och arter. Här finns levande korallrev och djur med fantasieggande namn så som fotbollssvamp, armfoting och död mans hand.

Även om nationalparken till 98% är täckt av vatten finns många möjligheter att upptäcka olika miljöer både i havet och på land. Både vanliga och sällsynta arter gynnas av det soliga och milda klimatet. Det finns runt 12 000 arter i nationalparksområdet. Hälften under ytan och hälften på öarna. Många öar är det - 741 närmare bestämt. De mest kända är såklart Kosteröarna med sina 150 000 besökare årligen. Granne i norr ligger Kosterhavets norska syster, nationalparken Ytre Hvaler.

På Sydkoster hittar du huvudentrén till nationalparken – vackra, arkitekturtrade naturum Kosterhavet. Naturum är öppet året runt med fri entré. **Obs!** öppethållande och aktiviteter kan påverkas av pandemisituationen. Uppdaterad information hittar du på vår facebook-sida Kosterhavets nationalpark eller hemsida www.sverigesnationalparker.se/kosterhavet.

naturum, foto Jonas Ingman

Upptäck naturum:

- Gratis guidningar och föreläsningar
- Kartor för vandring, cykling och snorkling
- Utrustning för snorkling och krabbmete finns att låna
- Modern utställning för vuxna och barn
- Akvarium för närkontakt med spännande arter
- Populär undervattensfilm och andra filmer
- Butik

Sommar på naturum

Alla veckor mellan 21 juni och 22 augusti har vi:

- Vandring på Nordkoster
- Strandguidningar på Sydkoster och Nordkoster.
- Geologivandring

Öppettider i naturum Kosterhavet 2021

För vårens öppettider se facebook (Kosterhavets nationalpark) eller hemsidan www.sverigesnationalparker.se/kosterhavet

1 juni - 20 juni
tis-fre kl. 10-15
lör-sön kl. 11-15

9 augusti - 22 augusti
mån-lör kl.10-19
sön kl. 11.30-19

21 juni - 27 juni
mån-lör kl.10-19
sön kl.11.30-19

23 augusti - 29 augusti
mån-lör kl. 10-17
sön kl.11.30-17

28 juni - 8 augusti
alla dagar kl.10-19

30 augusti - 28 november
tor-fre kl.10-15
lör-sön kl.11-15

Midsommarafton 25 juni stängt!

Utänför öppettider går det att boka för besök. Mer information hittar du på www.sverigesnationalparker.se/kosterhavet eller kika in på naturum.

Upptäck Kosteröarna

Vandringskarta finns att hämta på alla bryggor där kosterbåten lägger till och på naturum.

- Valnäs – dramatiska bergsformationer och väl bevarade klapperstensfält. Vidsträckt ljunghed. Chans till avskildhet, njuta av havsutsikt och skåda en och annan fågel.
- Norrvikarna – små fina stränder med härliga bad på norra Nordkoster.
- Valfjäll – bergstoppen med fantastisk utsikt över Kosterhavet.
- Kilesand – öarnas största sandstrand. Bra plats att se den sällsynta kostertisteln.
- Nästängen- slätteräng med mycket blommor.
- Rörvik – snorkelled, en naturstig under vattnet. Ett sätt att upptäcka livet under ytan.
- Missa inte vår nya vandringsled, Rörviksslingan.

En nationalpark där intressen samsas

I Kosterhavetsområdet lever människan sida vid sida med djur och växter. I området lever 20 000 invånare året runt. Varje år vistas ungefär 500 000 personer i nationalparken. Därför är det viktigt att området nyttjas varsamt med både människans och naturens bästa för ögonen - allt för att bevara den unika miljö som Kosterhavet och skärgården är.

Fiske

I nationalparken bedrivs ett småskaligt yrkesfiske. Fiskarna trålar räka i delar av parken, i den djupa Kosterfjorden. Vid trålningen gäller särskilda regler, bland annat ett galler i trålen som sorterar bort bifångst och i områden med känsliga botten är det förbjudet att tråla. Kräfta och hummer fiskas med burar och tinor.

Det fritidsfiske som engagerar flest är hummerfisket. Detta havets svarta guld fiskas under hösten. Under våren fiskas öring i grunda vikar. Sommartid är det populärt att fiska makrill med dörj eller meta på öppet vatten.

Friluftsliv

På sommaren är det populärt med paddling, dykning, krabbmete, bad och andra naturupplevelser i eller nära havet.

Vid snorkelleden, foto Örjan Karlsson

Många som vill njuta av Kosterhavet kommer med fritidsbåt. Även under lågsäsong finns mycket att uppleva. Gå omkring bland ett hav av blåsippor och vitsippor eller i ängar av orkidéer på våren. Paddla i det ännu ljumma havet på hösten. Leta strandfynd och spana efter havsörn och havssula på vintern.

Biologisk mångfald i havet

Genom miljöövervakning och olika studier undersöker vi hur miljön mår och vi ser till att den biologiska mångfalden under ytan bevaras. Bland annat har vi undersökt skador efter ankare och nedskräpning i naturhamnarna. Inventering av fisk och övervakning av säl och sjöfågel är exempel på andra undersökningar vi gör. 2018 lät vi undersöka ålgräset i området för att jämföra utbredningen med tidigare undersökningar. På ett par ställen har ålgräsängarna försvunnit och sommaren 2020 startade en restaurering av dessa ängar, genom att plantera ut skott av ålgräs.

Vi har även börjat att restaurera reven av ögonkorall i Koster-Väderöfjorden i ett EU-finansierat LIFE-projekt. Syftet är att återställa sex platser med ögonkoraller på 80 - 100 meters djup, med hjälp av konstgjorda rev. Idag finns två områden med levande korallrev i Sverige, i Sacken nära gränsen till Norge och öster om Väderöarna. Levande korallrev har tidigare funnits på ytterligare minst fyra platser i området.

Korallrev, foto Lisbeth Jonsson

Ögonkorallen är en kallvattenskorall som bildar spektakulära ekosystem. Den tredimensionella miljön lockar till sig mängder av liv. Drygt 1 300 olika arter har man hittat vid rev av ögonkorall, en artrikedom fullt jämförbar med den vid tropiska korallrev.

Strandstädning

Varje år plockar våra strandstädare i genomsnitt upp 15 ton skräp från stränderna i Kosterhavsområdet. Det blir 1500 stora sopsäckar. Det mesta av skräpet kommer långväga ifrån och speciellt märks detta efter kraftiga stormar då stränderna fylls med sopor. Plast, linor, glas och annat skräp är dödliga faror för säl, fågel, fisk och betande djur. Det är viktigt att inte skräpa ner!

Strandskräp, foto Örjan Karlsson

Jungrulins, foto Lisa Karnfält

Biologisk mångfald på land

Det är inte bara havet som är artrikt. Även ovanför ytan är artrikedomen stor. Stora delar av Kosteröarna är därför skyddat som naturreservat. Kosteröarna är kända för sitt varma och soliga klimat. Då trivs många blommor och insekter. På många ställen ligger gamla musselskal i marken. Det är minnen från när Koster var havsbotten. Kosteröarna steg ur havet för 8 000 år sedan så nu är skalen en del av jordlagret. Detta gör jorden mycket kalkrik. Kalken gör att till exempel blåsippor, gullvivor och orkidéer trivs. Dessa kan du njuta av i mängder under våren.

Kosteröarna bjuder på en stor variation av miljöer. Vandringslederna ger en möjlighet att uppleva blommande ängar, lummig lövskog och släta berghällar. På många ställen ser man också spår efter människans närvaro under tusentals år. Stenmurar, små åkrar, diken och husgrunder är tecken i landskapet som visar hur människor levt och brukat marken. Den stora variationen av miljöer innebär att många olika arter kan trivas. I vårt uppdrag ingår att restaurera och bevara mångfalden av miljöer. Det gör vi genom slätter, betande djur, röjning och naturvårdsbränning.

Klappersten vid Valnäs, foto Lisa Karnfält

I Kosterhavsområdet finns flera klapperstensfält. Det är lämningar från senaste istiden. De är viktiga att bevara även för framtida generationer. Vi träffar tyvärr regelbundet på stentorn, gångar i stenfält och andra påtagliga exempel på att besökare har flyttat stenar. I naturreservat och nationalpark får man inte flytta stenar eller bygga formationer. Man får inte heller ta med sig stenar hem. Det kan förändra hela naturupplevelsen för nästa besökare om andra inte lämnat miljön orörd. Bland stenarna kan det även växa strandvallmo och ostronört som är mycket sällsynta växter. Sjömärken och gränsmarkeringar kan vara uppbyggda av sten och ska inte flyttas. Stenrösen, stenmurar och andra stenformationer kan vara fornlämningar som är skyddade enligt fornminneslagen. För att underlätta för besökare ser vi över vandringsleder, skyltning och information regelbundet. Vi inventerar också landskapets växter och djur och övervakar hotade arter. Mer information hittar du på www.kosterhavet.se

Regler och tillsyn

För att undvika att djur- och växtlivet störs och för att ge dig som besökare en fin upplevelse i Kosterhavets nationalpark finns det bestämmelser om vad man får göra, och vad man inte får göra.

I vissa områden finns det hastighetsbegränsningar. Lägre fart minskar buller både under och över ytan liksom risken för bottenkador från svall och propellrar. Där botten är särskilt känslig får du inte ankra. Förbudet att stiga i land på vissa öar under vissa tider är till för att ge sjöfåglar och sälar lugn och ro när de har ungar. På öarna finns många sällsynta växter och flera av dem är fridlysta och får inte plockas, till exempel alla orkidéer.

Skit inte i sjön - töm båttöan i land

Tömningsstationer i Kosterhavetsområdet finns på Västra Bryggan på Nordkoster, på Saltholmen, vid Ekenäs hamn på Sydkoster, i Strömstad Södra hamn och i Keval, i hamnarna på Resö, i Havstensund, Grebbestad, Fjällbacka och Hamburgsund. Dessutom finns det tömningsstationer i Skjaerhalden och på Nordre Sandøy.

Det är förbjudet att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar. Via appen "Hamnkartan" hittar du tömningsstationer i hela Sverige.

Kor vid Brevik, foto Douwe van der Woude

Koppla din hund och visa hänsyn till betande djur

I nationalparken och i naturreservaten ska hundar vara kopplade. Att ha hunden lös är ett brott mot föreskrifterna och rapporteras till polisen eller till Kustbevakningen. Årligen skadas eller dödas betesdjur av lösspringande hundar. Det finns många öar och områden med betesdjur i Kosterhavets nationalpark och i angränsande naturreservat. Vi ber alla hundägare att visa hänsyn till människor, djur och natur.

Nu betar kor i området

Undvik att gå in med hund – kor kan uppfatta hunden som något hotfullt och försvara sina kalvar.

Låt betesdjuren vara i fred och oroa dem inte.

Dogs must always be kept on a lead in the reserve.
Hunde sind in Reservat stets an der Leine zu Führen.

Tillsyn

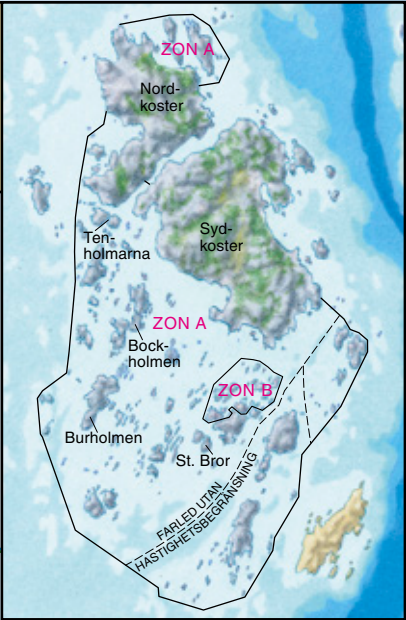
Tillsyn av att reglerna följs sker i området både av Länsstyrelsens och Kustbevakningens personal. Många blir tillrättvisade för att ha sin hund lös, köra för fort, dra upp båten på sandstrand och ankra, tälta eller cykla på fel ställe.

Regler för Kosterhavets nationalpark och Kosteröarnas naturreservat

Det är inte tillåtet att:

- Gräva upp växter.
 - Införa för området främmande arter eller populationer.
 - Ta med hund som inte är kopplad.
 - Göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser.
 - Cykla eller framföra motordrivet fordon annat än på vägar.
 - Ta med sig eller flytta på stenar.
 - Plocka ostron eller jaga i nationalparken.
 - Tälta på Nord- och Sydkoster utom på anordnad tältplats.
 - Tälta på Tenholmarna, Burholmen, Bockholmen och Store Bror mellan kl. 10-18 under tiden 1 juli - 15 augusti. I övrigt får tältning ske högst två dygn i följd på samma plats.
 - I nationalparken dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras.
 - Dra upp, förtöja båtar eller ankra i Basteviken, Norrvikarna, Hasslevikarna, Kilesand under tiden 15 maj-31 augusti.
 - Förtöja och ankra på samma plats mer än två dygn i följd.
 - Tomgångsköra motor och använda motordrivet laddningsaggregat.
 - Framföra motordriven farkost fortare än 5 knop i områden med hastighetsbegränsning, se karta!
 - Inom zon B köra motordriven farkost annat än till och från tilläggsplats.
 - I säl- och fågelskyddsområden gå iland på öar och skär och vistas närmare öar och skär än 100 meter, med undantag för markerade passager. Sälkyddsområden gäller 15 maj-15 juli. Fågelskyddsområden gäller: Mörholmen 1 april-15 juli, Store Snart och Käbblingarna/Lerskår 1 april-31 juli, samt Torgrimmen 1 april-15 augusti.
 - Starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, gäller även drönare.
 - I bottenskyddsområden ankra samt använda skrapa eller andra redskap eller metoder som kan skada bottarna.
 - Utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter.
 - Anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.
- Reglerna för nationalparken och Kosteröarnas naturreservat är reglerade med Miljöbalken, för fullständiga föreskrifter och kartor se www.kosterhavet.se
- Regler i andra reservat**
Det finns flera naturreservat i närheten, där kan andra regler gälla. Läs mer på informationstavlorna för respektive reservat eller på www.kosterhavet.se

Motordriven farkost får köras i högst 5 knop inom zon A under tiden 15 maj-31 augusti. I zon B får motordriven farkost endast köras till och från tilläggsplats.

- Information
- Utsiktsplats
- Snorkelled
- Toalett
- Tillgänglighetsanpassad toalett
- Rastplats
- Grillplats
- Sopkärl
- Tältplats
- Sugtömning
- Ankringsförbud
- Hastighetsbegränsning
- Linfärja
- Cykelväg
- Markerade leder
- Kosterhavets nationalpark
- Kosteröarnas naturreservat
- Större område undantaget från reservat och nationalpark

Devonshire cup coral, photo Lars-Ove Loo

Explore Kosterhavet National Park

Kosterhavet is the only marine national park in Sweden and was inaugurated in September 2009. The marine environment here is influenced by the Atlantic and it includes habitats and species found nowhere else in Swedish waters. Many of the rare and unique species live in the deep trench of the Koster Fjord, which runs north to south through the park, and has a maximum depth of 247 meters.

In addition to a large area of sea the national park also includes many small islets and skerries, particularly in the archipelago south-west of Koster. The islands of North Koster, and South Koster is mostly protected as nature reserve. Also, the land in the area is harbouring a lot of species.

Oystercatcher, photo Edwin sahlén

The purpose of the marine national park is to preserve the diverse sea and archipelago area and the land lying nearby. At the same time the biological resources could be used sustainably. Protecting and maintaining the natural and economic wealth of Kosterhavet is one of the great challenges in managing this national park.

Kosterhavet, is a valuable recreational resource, there is something to discover for everyone. Explore life on land and in the sea. You will find a wonderful archipelago and plenty of beaches and walking trails. Visit naturum Kosterhavet, the national park visitor centre. It is located beside the pier at Ekenäs on South Koster Island. On offer are a photographic exhibition and interactive activities. Check out films about Kosterhavet in English and German.

Don't miss the aquarium where you get to see and touch various species. There is also a free audio guide in English, German, Norwegian and Arabic. We also offer guided tours on the Koster Islands and on the beach.

For more information, browse www.nationalparksosweden.se/choose-park---list/kosterhavet-national-park/ or visit us

Rules of Kosterhavet National Park

To avoid disturbing sensitive wildlife and to ensure the enjoyment of visitors there are certain regulations.

Within the National Park it is not permitted to:

- Dig up plants
- Introduce non-native species or populations to the area
- Bring dogs which are not on a lead
- Start a fire other than at the specially designated places
- Cycle or operate motor vehicles other than on roads
- Remove or rearrange stones
- Collect oysters
- Hunt
- Camp on Sydkoster or camp between the hours of 10.00 and 18.00 on Tenholmarna, Burholmen, Bockholmen, Store Bror between the 1st July and 15th August. In general camping is only allowed for a maximum of two days in a row at the same place
- Pull up, mooring boats or lay anchor closer than 50 metres from sandy beaches. Canoes and kayaks can be pulled up onto the beaches if they do not block the swimming areas
- Moor or lay anchor for more than two days in a row at the same place
- Allow engines to idle and use motorised generators
- Drive motorised vehicles within zone A faster than 5 knots between the 15th May and 31st August
- Drive motorised vehicles within zone B other than to and from mooring sites
- Within seal and bird protection areas disembark onto islands and islets and stay within 100 metres of islands and islets, with the exception of marked routes. The seal protection areas apply 15th May–15th July. The bird protection areas apply: Mörholmen 1st April–15th July, Store Snart, Käbblingarna/Lerskär 1st April–31st July and Torgrimmen 1st April–15th August
- Take off or land any airborne craft or fly over the area at an altitude of less than 300 metres
- Within areas where the seabed is protected lay anchor, use scraping or other equipment or methods which can damage the seabed
- Without the permission of the County Administrative Board undertake scientific studies or collect red-listed marine species
- Organise competitions, set up camps or other organised events with more than 20 participants before consultation with the County Administrative Board.

Other rules for adjacent reserves

Adjacent to the national park, there are some areas which are also nature reserves, including the Koster Islands. Other regulations may therefore apply for visitors to these areas, see the information signs in each of the reserves.

ANNONSPLANKET

Kosters Kajakuthyrning

Fullt utrustade havskajaker
Skyddat läge i kosterarkipelagen
Långegärde brygga

www.tridentdivers.se/kajak
kosterskajakuthyrning@yahoo.se

070-6539095 Phil Davies

Familjecamping och ekostugor alldeles intill havet.
OBS! Förbokning krävs även för tältplats.

www.reservatet.nu

RESERVATET
NORDKOSTER

**ELIMKYRKAN
SYDKOSTER**

För program
se våra anslagstavlor
vid hamnarna
Varmt Välkomna!

Info tel. 070-2831039
pontus.oberg@telia.com

Välkomna till
Kosterhavets Ekobod!

KOSTERHAVETS
EKOBO

Vårt hjärteställe i mormor och morfars
hus nära Västra bryggan på Nordkoster
www.kosterhavetsekobod.se

KOSTERFJORD 46

Nya Kosterfjord 46 till salu
www.kosterfjord.se
Tel. 0526-151 40

Slöjd & Hantverk
Butik på Långegärde Brygga

Öppet under sommaren
21 juni - 14 aug. Midsommarafton Stängt!
Med reservation pga pågående pandemi.

I samarbete med Studieförbundet.
www.stromstadsh.se

**Gods till Kosteröarna sändes med
Kosterfärjan**

I trafik hela året

Koster Marin AB
+46 (0)526-201 10
www.kostermarin.se

KOSTER MARIN AB
452 05 SYDKOSTER

**Skall du sälja eller köpa,
kontakta oss, vi kan Koster.**

Tel: 0526-154 00, stromstad@maklarhuset.se

Maklarhuset

Välkommen till fru Ekner

Pensionat Ekenäs Koster är en skärgårdsidyll mitt i Kosterhavets marina nationalpark. Med sina 78 rum och en restaurang som minner om svunna tider från tidigt 1900-tal.

Sin terrass med panorama utsikt över vackra Kosterfjorden & Hvaleröarna, gör att det finns många möjligheter för ditt event. I tillägg till detta finns en uppsjö av aktiviteter man kan spendera dagar och kvällar med att uppleva!

Välkomna att kontakta oss för bokning eller förslag som passar just dig och ditt sällskap.

Bo Trivs Upplev

Pensionat Ekenäs Koster

i fru Ekners anda

www.pekoster.com

Smuggeltur i Skärgården®

- I Bremmers fotspår -

Vi tar dig ut bland holmar och skär. Hör berättelser från tidigt 1900-tal. Med förbudstid i Norge m.m.

Med smuggelkungen Bremer ombord, blir det historia om hur de gäckade tullare på land, spriten flödade mellan båtarna och en och annan sup slank nog ner i strupen. Medan vi lyssnar på historier, njuter av mat och dryck, passerar skärgården förbi på utsidan.

Kosterhavet mellan Kobbar & Skär

Skärgårdstur till Ursholmen

Från Ekenäsbrygga tar du M/F Kosterö ut i Kosterarkepelagen med Ursholmen som mål. Där Fyrmästaren Axel Haglund möter upp och berättar om sitt och familjens liv på ön. Han berättar med inlevelse hur familjerna bodde och levde sina liv. Barnen som gick i skolan både på Ursholmen och på Koster. En spännande berättelse med inlevelse och du flyttas tillbaka till tiden det begav sig... Allt detta mixat med en magisk utsikt över horisonten. Under båtresan blir du guidad om Kosterhavet och har vi tur dyker det upp en och annan säl. Passa då på att ta en "sälfiel"

KUST EVENT

kustevent.com

KAJAK & SUP-UTHYRNING
GUIDADE KAJAKTURER I
KOSTERHAVETS NATIONALPARK
KAJAK CAMPS

I SAMARBETE
 MED

KONTAKTA OSS:
 +46 (0)705 11 45 50
 +46 (0)705 11 48 14
 info@kosteradventures.se
 www.kosteradventures.se

KOSTER
ADVENTURES
 KYRKÖSUND, SYDKOSTER

Basteviken stugby

Nordkoster

webbida och onlinebokning:
bastevikenstugby.com

Välkommen till
 Hembygdsmuseet
 i "Sibirien" vid
 Långegärde Brygga.

Kosters Hembygdsförening

Öppettider, se lokal annonsering.

Kosterlamm

Gårdsbutik på Sydkoster

Ekologiskt uppfödda får och lamm
Försäljning av kött och skinnprodukter

Strömstad kommuns | Guldklövern av Centerpartiet | Årets företagare
 miljöpris 2013 | i Strömstad 2016 | i Strömstad 2017

Kosterlamm • Djurtallet på Brevik
 45205 Sydkoster • Telefon: +46 0707483107

**ALLT UNDER
 SAMMA TAK
 HAVREGATAN 12 STRÖMSTAD**

KAMÍNHUSET
 STRÖMSTAD

0526-714660
 info@kaminhusetstromstad.se

MARKISHUSET
 STRÖMSTAD

0526-714661
 info@markishusetstromstad.se

**SVENSKA
 POOL & SPA**

0526-714661
 stromstad@svenskapoolspa.se

RESTAURANG
BAR
KIOSK

Långgärde, tel. +46 (0) 706-35 97 01
 Besök oss gärna på Facebook

Tel.:
205 71

HAMNGRILLEN
Ekenäs, Sydkoster

Kiosk • gatukök • pizza

Kajak

070 600 13 13 UTHYRNING, TURER, KURSER
Stefan von Bothmer med professionell guide!
BCU coach & leader

KOSTER KAYAK TOURS

Restaurang och presentbod i unik sjöbodsmiljö som passar hela familjen
Drivs av en året runt boende familj

Belägen vid gästhamnen på Nordkoster
Tel 0526/20277

Gilla oss på facebook

Ateljé Lövås

Utställning av unik glas och keramikkonst
Kurser i meditation och skaparhelger
Yogaklasser drop-in och yogahelger
Butik: Kostertröjor, yogakläder, muggar med konst
Sommarcafé: kaffe och te, ekologisk choklad
Uthyrt boende och kurslokal hela året

ATELJELOVAS.SE Monica Ljungberg-Öhrn +46708434606
KOSTERYOGA.SE Miriam Öhrn +46 704174319

Capio Vårdcentral

Capio Vårdcentral Koster

Årskontroller för fastboende på Koster:
helgfria vardagar 10.00-12.00.

Drop-in till Lättakut
Helgfria vardagar
10.00-15.00

Öppet vardagar v 26-32

Välkommen!

Koster skola, Torget 10, 452 05 | Tel: 0526-79 90 00

m/s Koster skär Selin Charter

Sälsafari med besök på Ursholmen

Sveriges västligaste fyrplats.
Guidning om Kosterhavets nationalpark, geologi och flora. Guidning i museét på Ursholmen.
6/7-7/8, tisdag, torsdag, Fredag & lördag.
Kilesand 10.45, Ekenäs 11.00,
Västra bryggan 11.15, Långagärde 11.20.
Avgång från Ursholmen ca: 14.15.

Vuxen 200:- Barn 100:- Familjepris 2v. med 2b. 550:-
under 4 år gratis. BOKNING KRÄVS!

Avgång från Strömstad N. Hamnen **tis, tors & lördag kl. 10.00.**

Certifierad i Naturens Bästa, Vårdsföretag för Kosterhavet.
För bokning: +46 (0) 70-605 81 76, info@selincharter.com
www.selincharter.se
Reservation för ev. ändringar.

BYGGFIRMA

SVERRE HALVORSEN AB
SYDKOSTER

Allt inom nybygg & renovering

Sverre Snickare är utbildad tømrmester där yrkes stoltheten och känslan för ett gott hantverk alltid varit fokus. Det är grunden för allt vi gör och tryggheten du får som kund hos oss.

Vi utför totalentreprenader och med egna maskiner tar vi hand om:

Mark- och Grundarbete - Murning - Transport - Kranlyft

**Vi bygger och säljer bostäder
miljöanpassade för ett hållbart boende.**

Vi bygger ett levande Koster!

Tel: +46 (0) 705-880644 • E-post: sverre.halvorsen@telia.com
www.sverresnickare.se

ICA nära Affär'n Sydkoster
Öppet året runt!

Välsorterad livsmedelsbutik
Högsäsong öppet 9-20 alla dagar
Café och nybakat

Systembolagsombud
Apoteksombud
Spelombud
Frimärksombud
Bensin

Välkomna!
hälsar Ida och David
Tel 0526-20035
för mer info
scanna QR koden

Selin Charter

Tar er ut i vår vackra skärgård!

Vi anordnar bröllop, konferenser,
bemärkelsedagar & kick off etc.

Ni chartrar båten för ert egna sällskap.

www.selincharter.se

070-605 81 76, info@selincharter.com

**STRÖMSTAD
INFOCENTER**

Välkommen till Turistbyrån i centrala Strömstad!
Welcome to the Tourist Office in Strömstad centre!

Ångbåtskajen 1, +46 526-623 30
vastsverige.com/stromstad
infocenter@stromstad.se

Följ oss på Strömstad & Kosterhavet för tips och inspiration

**KOSTERS
TRÄDGÅRDAR**

**FIKA
ODLING
KONST**

[@kosterstradgardar](https://www.instagram.com/kosterstradgardar)
LÅNGEGÅRDE, SYDKOSTER

ALASKA

Historisk kulturträdgård.
Guldgräverskan Hilmas paradiso!

Café, Utsällning och vandringsleder.
Öppet 5/7 - 7/8, söndagar stängt.
Chartrade grupper maj - sept.

Se turlista på www.selincharter.se
Bokning: 070-605 81 76, info@selincharter.com

**LAHOLMENS
FISK**

Restaurang och Fiskaffär

- Fisk & Skaldjur
- Egenproducerade delikatesser
- Take away
- Catering
- Fullständiga rättigheter

Sätt dig hos oss och njut av fin hamnutsikt och goda smaker!
Vi levererar med Kosterbåten - ring eller maila din beställning.

Norra Hamnen, Strömstad
+46 (0) 526-102 40, laholmensfisk@gmail.com

HNH

HNH ENTREPRENAD

Vi bygger ditt drömboende på Koster!
Hjälper er med ritningar och bygglovsansökan.

I samarbete med:

Götenehus VärsåsVillan

René Nielsen 0734 45 57 44
rene@hnh.nu
Jeanette Toftedahl 0709 56 46 38
jeanette@hnh.nu

www.hnh.nu Oslovägen 41, 452 35 Strömstad

BOK handlarens PUB

KÄK, BIRA & SPÄNNING

Bokhandlarenspub@gmail.com

Bergdalen, Sydkoster
@bokhandlarenspub

0727-371628

DYKNING
LUFT NITROX
dykturer
utrustning

KOSTERHAVET
Dykcenter

Utbildning på alla nivåer
Dyk med instruktör
Prova på dykning

TRIDENT DIVERS
Långegärde Sydkoster

Phillip Davies
070-6539095

www.tridentdivers.se
dyk_koster@yahoo.se

Keramik verkstad

**Monica
Larsen**
Kyrkosund

Valmutvägen 33
Sydkoster
Tel 0526-206 00

kosterkeramik@hotmail.com

Kostervalsen

Kostervalsen är liksom kosterbåten, en företeelse som under de senaste hundra åren bidragit till att göra öarnas namn känt över hela landet. Denna glada eleganta skärgårdsvals med sina lättsjungna och delvis lätt fräcka textrader hade sin premiär på Socitytshuset, numera Skagerrack, i Strömstad år 1912. Den har sedan blivit en klassiker, fortfarande välkänd och ett obligatorium för varje dragspelare och vid varje skärgårdsfest och vid andra kalas där den allsungs av glada gäster i både Sverige och grannländerna. Melodin gjordes av trädgårdsmästaren David Hellström i Strömstad, för texten stod tandläkaren Göran Svenning som också var en slags nöjespappa i stan på sin tid.

Kostervalsen:

Kom i kostervals
lägg din runda arm om min hals.
Jag dig föra får,
hi och hej, va' det viftar och går.
Kostervalsen går,
lek och smek blir i skrevor och snår.

Refr :

Jag är din,
och du och är min,
allrakärestan min!
Dejliga mö på Kosterö,
du, min lilla rara fästemo.
Maja lilla, hej!
Maja lilla säg,
säg vill du gifta dig
med mig?

Kom i kosterbåt,
nu i natten följas vi åt,
ut på hav vi gå,
där som marelden blänker så blå.
Jag dig smeka vill,
där som dyningen lyser som eld.

Refr

Kom uti min famn,
i din famn jag finner min hamn.
Maja, jag är din,
du är min, allrakärestan min.
Maja, jag och du,
kuttrasju, mun mot mun, kuttrasju.

Refr

Kom i brudstol, kom,
innan året hunnit gå om.
Maja, jag är din,
lilla du, som min brud blir du min.
Maja, då blir jag,
då blir jag så sju sjungande glad.

Refr

G Svenning

Arne Öhnell

KILESANDS BYGG.se

STRÖMSTAD
KOSTER

Svante Nilsson | +46 709 730041 | svante@kilesandsbygg.se
Patrik Hedenstierna | +46 709 730042 | patrik@kilesandsbygg.se

En av flera labyrinter som finns på Burholmen (N 58°51.095 och E 010°59.533) i Kosterarkipelagen. Fotot är från ca 1990. Koster's Hembygds museum hade då röjt fram den.

Kosterflottan

Kostersund SMFL

Byggd i Aluminium vid Båtservice Industrier A/S - Mandal 1992.

Maskineri: 2 st Scania DI13M (2021) totalt 1100 hk.

Längd: 32,00 m, Bredd: 9,24 m, Fart: 15 knop

Marschfart 10-14 knop

Historik: 1992-2007 Beinveien, 1992-2000 Vesttrafik A/S, Bergen
2000-2006 Hardanger Sunnhordlandske Dampskipsselskap (HSD), Bergen
2006-2007 Tide Sjø A/S, Bergen

Kostervind SFE2521

Byggd i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 1995.

Kostervind sköter förbindelsen till Ramsö och är därtill reservbåt.

Maskineri: 2 st Scania DI13M (2017), totalt 1400 hk.

Längd 19,8 m, Bredd 8 m, Djup. 1,0 m, Fart 20 knop

Historik: 1995-2014 Vøringen, i trafik på norska västkusten,
HSD/Tide/Norled.

Kosterfärjan SJBH

Byggd i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Scania DI16M, 550 hk (2013).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 24 ton, max 5000 kg

Historik: 1957-84 Färja 61/216, Statens Vägverk, Borlänge

Kosterbris SDYZ

Byggd i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2005

Maskineri: 2 st Scania DI16M (2017), totalt 1200 hk.

Längd: 25,96 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 20 knop

Historik: 2005-2015 SNARVEIEN, Bergen Nordhordland Rutelag A/S

Kostervåg SLTA

Byggd i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2000.

Maskineri: 2 st Scania DI16M (2015), totalt 1200 hk.

Längd: 25,75 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 20 knop

Kosterfjord SDJG

Byggd i aluminium vid Westermoen Hydrofoil A/S, Mandal 1971.
totalrenoverad 1995-97

Maskineri: 2 st Volvo Penta D16 (2007), totalt 1440 hk.

Längd: 26,45 m, Bredd: 9,02 m, Fart: 18 knop

Marschfart: 10-16 knop

Historik: 1971-95 Fjordglytt, Fylkesbaatene i Sogn og Fjordane, Florø

Kosterfärjan 4 SJBC

Byggd i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Volvo Penta D16, 550 hk (2008).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 27 ton, max 5200 kg

Historik: 1957-79 Färja 61/214, Statens Vägverk, Borlänge
1979-2007 diverse ägare under namnen Arven, Betania och Sandraia

Coronaår

Inget var sig likt förra året och det blev svårt för verksamheter på en semesterö att hålla öppet. Vågar man öppna? Hur farligt är viruset? Vad säger restriktionerna nu, imorgon eller nästa månad? Kan man anställa personal eller inte? Gränsen till Norge stängdes och normmännen avråddes från att åka till Sverige. Svenskarna avråddes från resor utomlands och det egentliga rådet var väl att hålla sig hemma eller åtminstone hålla avstånd till varandra och visa hänsyn. För Västtrafik och rederiet Koster Marin blev det omöjligt att spå i kristallkulan eller att på något sätt förutse ens den närmaste framtiden. Då får man göra det bästa av situationen och försöka vara flexibel och anpassa sig efter omständigheterna. Det gick över förväntan.

Västtrafik införde att fartygen skulle köra med begränsad kapacitet och båtarna transporterade endast 60% av tillåtet passagerarantal för att minska risken för trängsel. Olika båtar hade olika passagerarantal, ibland även efter väderförhållandena. Vid fint väder vill och kan folk vara ute på soldäck, men vid regn föredrar de flesta att vara inne. Kommunen ställde upp med värdar i Strömstad som höll reda på köerna till båtarna. Att rätt kö gick till rätt båt och att man höll avstånd. Att då kön blir jättelång när man håller två meter mellan sällskapen, är ju ganska självklart. Det såg värre ut än det var.

Juni började väldigt lugnt. Turisterna nästan uteblev. Fritidshusägare hade flytt sina städer och det var en hel del som hade varit mer eller mindre bofasta i sina stugor sedan tidig vår. Vädret var strålande vackert och man kunde inte förutse hur det sedan skulle bli. I juli släppte lite av restriktionerna och folk började röra på sig. Svenskarna turistade inom Sverige och besökte andra landsdelar än där man bor. Ett naturparadis som Kosteröarna ute i havet lockade många och sommaren blev besöksmässigt precis som vilken annan sommar som helst. Skillnaden var bara att de allra flesta var svenskar. Många besökte öarna för första gången. De hade andra resmönster och istället för veckoturismen, kom och åkte man alla dagar i veckan. Den ”helgrusning” som stugbytdagar på lördag eller söndag medför, kunde istället vara vilken dag som helst när många hade bokat två tre dagar på öarna. De nya resenärerna var dessutom betydligt mer morgonpigga och åkte i högre grad med de tidiga båtarna.

Koster Marin fick öka personalstyrkan och Västtrafik satte in förstärkningstrafik som flera extra båtar än en normal sommar. Resenärerna skötte sig utmärkt och var tålmodiga inför att få vänta in en extrabåt och de allra flesta respekterade att hålla avstånd och undvika trängsel. Så småningom kommer vi att återgå till ett normalt liv igen och 2020 blir ett konstigt minne i historien.

Susanne Enfors-Davies

Digerdöden

Röda boken - biskop Eysteins jordebok från tiden omkring 1400, innehåller kunskap och fakta om gårdarna i Vette härad under sen medeltid. Brevik, Kile, Kyrkosund, Långegärde och Nordkoster nämns bland andra gårdar i Tjärnö socken.

I 1544 års jordebok står det skrivet om skatterna som gårdarna ska erlägga. Det rör sig i huvudsak om tre olika skatter. Hästgångskorn, en skatt bestående av foder till kungens hästar. Vårledning, anges i kornmått och betalas på våren. Höstledning, smör och pengar som betalas på hösten.

”Leding” betyder ursprungligen en skyldighet att utrusta skepp för kungens krig till sjöss, det kom senare till att betyda: betala skatt, men själva ordet levde kvar.

Nordkoster är ensamt i jordeboken med skatterna hästgångskorn och höstledning, medan vårledning saknas:

”Torbjörn i Nordkoster - 1 tunna hästgångskorn, 1 pund smör (5,14 kg), 8 alba (pengar) höstledning. Denna skatt är oförändrad 30 år senare vilket tyder på en oförmåga att betala skatt.

Nordkoster hade en stor landskyld redan 1398 och det kan antas att en annan brukare än ägaren var skyldig att betala skatt. Det förklaras med att Nordkoster en tid, helt eller delvis har legat öde.

Ödeläggelsen av gårdarna är delvis inte helt klarlagd, men pesten ”digerdöden” härjade i Bohuslän redan före 1350 och anses vara den största orsaken. Tidvis var så många som hälften av alla gårdar i Bohuslän obrukade och öde. Först i mitten på 1500-talet börjar en återhämtning och ett tydligare återbrukande av gårdarna.

Bohuslän blev svenskt 1658 och gårdarna som ägdes av de norska klostren blev kronogårdar ägda av ”kronan” kungen och Sverige. Skatten kallades fortfarande 1650 för landskyld (skatt och arrendeavgift). Skatten betalades i nöt och smör omvandlat till tunnor malt. Ett slags omvandlingssystem av varor som också innefattade fisket.

Förhållandet mellan gårdarna var Nordkoster 5 tunnor malt, Långegärde 2, Övre Kile 3 ½, Nedre Kile 3 ½, Röd 2, Brevik 3 och Kyrkosund 2.

Ur boken: Ödegårdar i Vette Härad av Gösta Framme
Utgiven av Dialekt-, ortsnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg.

Kolera, Tbc och Spanska sjukan

Kosteröarna har varit drabbade av flera koleraepidemier och den värsta som kostade liv var under 1834. Spanska sjukan tog mer än 20 liv på olika ställen på Koster under 1918-1919. Märkvärdigt nog var det ingen på Röd eller i Brevik som dog i spanska sjukan.

– Det berättades om en kosterbo som var i det militära. Där fanns det många som hade tuberkulos. En av dem som dog hörde hemma på Koster. Officerarna i militären samlade ihop alla hans kläder och ägodelar och sände det hem. När försändelsen packades upp blev föräldrarna och syskonen smittade och dog de också. Grannen blev också smittad och dog. På grund av kläderna från den döda spred sig denna smitta över stora delar av öarna. Resultatet blev att den ena efter den andra smittades och de miste livet även i spanska sjukan.

Ur boken: KOSTER som Folke Larsson ser det, skriven av Arvid Möller, utgiven av Kosters Hembygdsförening.

Det var inte alltid bättre förr. Men med tanke på att mänskligheten varken gick under eller domedagen kom, ger ett positivt ljus till eländet som Covid19 har ställt till med. Sjukvården idag och ett vaccin är mycket bättre än forna tiders åderlåtning, bränna en häxa eller att man måste piska sig eftersom man hade syndat. Efter regn kommer sol.

Susanne Enfors-Davies

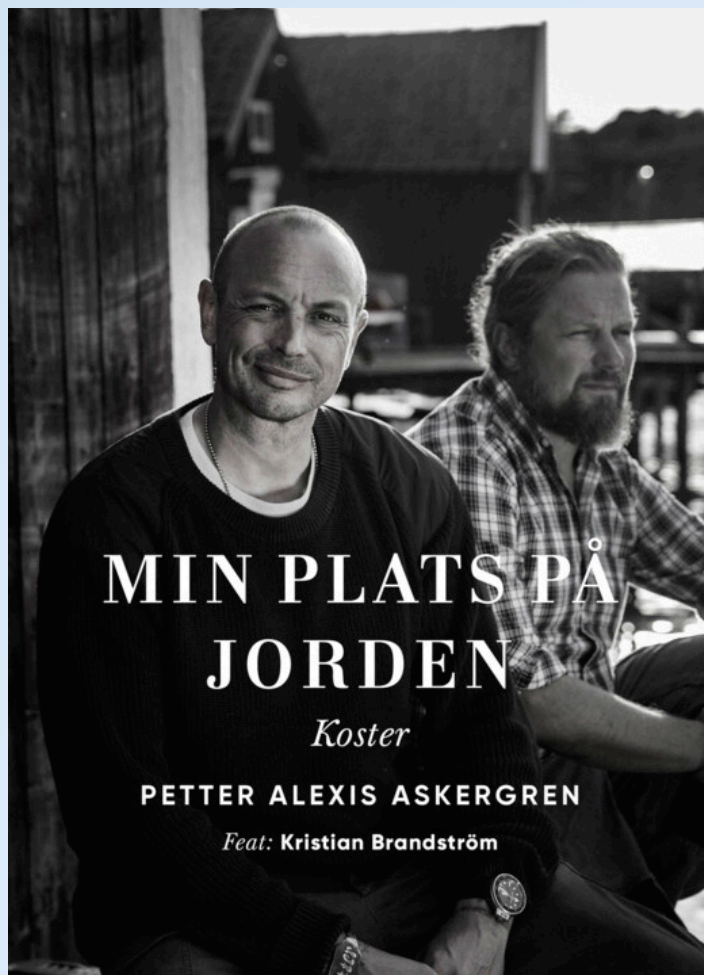
Min plats på jorden

Petter, hiphopartisten, har många strängar på sin lyra. I en bok om sin plats på jorden beskriver han sin kärlek till Koster, sin familj och sina vänner. På 335 sidor visar Petter några av sina egna och hans far Thorsten Askergrens akvareller. Boken innehåller många vackra och stämningsfulla bilder fotograferade av Ea Czyz. Det är också en slags kokbok med kulinariska recept i stor variation från det enkla till det mer avancerade köket. En del dryckestips finns också med. Petters minnen från förr och nu blandas bland recepten med sina egna och vännernas karaktärer, lite bus och en och annan anekdot. Boken är en hänvisning till livets goda. Petter visar att man kan hålla en positiv riktning i livet för att njuta här och nu av allt det som är av betydelse.

Min plats på jorden – Koster
 Petter Alexis Askergren
 Feat: Kristian Brandström
 Norstedts 2020

Uteduschen alla hatade...

Duschen kan jag så här i efterhand, nu när båda mina föräldrar är i himlen, erkänna var ett gigantiskt haveri. Men det var inget vi låtsades om då. Min faster Lena uttryckte visserligen en viss humoristisk skepsis mot hela grejen. Min syster Åsa varken sågade eller hyllade duschen, men använde den, liksom jag, som mest var glad att slippa cykla till Ekenäshamnen för att duscha. Men mamma, hon lovordade duschen som om den vore det bästa som har hänt på Koster sedan tidernas begynnelse. Hon hade kunnat ge min pappa Nobelpriset för den där duschen. Innerst inne tyckte mamma nog som Lena, men mamma var den mest lojala man kunde ha på sin sida.

Därför tror jag också att pappa kände självförtroendet att uppfinna vidare runt huset och i köket, då det var hans område. Under tiden cyklade resten av släkten som vanligt ner till Ekenäshamnen för tvagning.

Gammalt fast nytt

Bokhandlars Pub i Bergdalen bytte ägare i början på 2021. Det är Daniel Albertsson och Jonas "Hemingway" Andersson som är nya ägare. Båda beskriver sig som boknördar och har lång erfarenhet av restaurangbranschen både på Koster och på andra platser.

Daniel arbetade i pub och restaurang under sin utbildning till lärare. Historia var huvudintresset. Restaurang blev hans yrkesval. Han arbetade även några år i Skottland och kom sedan tillbaka till Koster och har varit en välbekant person på Ekenäs hotell under lång tid. Han har alltid drömt om ett eget ställe och nu passade tillfället.

Jonas är utbildad journalist och har en önskan om att skriva och så fick han sitt smeknamn Hemingway. Efter många år på Sundets Skaldjurscafé arbetade han senare också på Ekenäs hotell tillsammans med Daniel. De senaste åren har han arbetat på Bokhandlars Pub och är väl insatt i hur allt fungerar där. Daniel och Jonas kommer att fortsätta samma koncept som tidigare som har visat sig vara något gästerna tycker om. Det ska vara god mat på bra råvaror till ett rimligt pris. Menyn kommer att bestå av mat de själva gillar och det kommer att finnas ett stort utbud av ölsorter, goda viner och traditionella drinkar.

Det blir en elegant och stämningsfull pubmiljö med originell inredning, böcker, gamla möbler och mysig charm där gästerna ska trivas. Vem vill inte komma hem till Sherlock Holmes vardagsrum och ta en drink och äta något gott? Ambitionen finns också att kunna ha öppet mycket och förlänga säsongen.

Daniel och Jonas hälsar nya och gamla gäster välkomna och de hoppas att om inte förr, kunna öppna dörrarna till påsk.

Per Thorlin

Kostermålaren med havet som näckrosdamm och Kosteröarna som sin trädgård. I denna atmosfär dyker det ständigt upp nya visioner, sensationer i de optiska effekterna, de alltid föränderliga havsytorna där ljuset och vindarna driver sitt trolleri från timme till timme året om, när jag vandrar längs stränder, färdas på havet eller öarna. Vägen till det universella känns kort där, djupet alltid är nära eller mycket långt borta i evighetens dyningar av ljusvågor. Med de orden öppnade Per Thorlin vid ett tillfälle sin utställning som under många år slog upp dörrarna varje midsommardag på Nordkoster. Från golv till tak hängde målningarna i ateljén och lite mer diskret i skymundan hängde pastellteckningar ur Pers dagbok.

Per Thorlin målade varje dag, även i nittioårsåldern. ”Vad skulle jag annars göra? Att måla är mitt liv. Det kommer jag aldrig att sluta med. På Koster finner jag inspiration. Det har jag alltid gjort. Norrvikarna, tänk att få sitta ner där och se solen som glittrar i havet. Det är som magi, jag kan aldrig få nog av det. Sedan målar jag! Havet, vindarna och solen. Man vet aldrig hur länge man får vara med här på jorden.”

Per Thorlin levde 1923–2018. Han studerade vid Statens håndverks- og kunstindustriskole i Oslo och vid Valands

konstskola i Göteborg 1945–1952. Han har ställt ut på många platser, Karlskoga, Varberg, Alingsås, Uddevalla, Oslo, Paris, Västerås, Stockholm och Göteborg. Av offentliga utsmyckningar kan nämnas Karlstads stadsbibliotek, fasadutsmyckning för Peder Skrivares skola i Varberg, men det finns även andra fasadutsmyckningar i Göteborg, Stockholm, Trollhättan och Mölndal. Hans bildkonst består av bland annat av abstrakta visionära landskap från Bohuslän.

Susanne Enfors-Davies

Labrus bergylta

Bergyltan är en fisk som förekommer hela vägen från Marocko upp till Norge och i svenska vatten från Bohuslän till Öresund. Kroppsformen är hög och kraftig. Den kan bli upp till 60 cm lång och kan väga 3,5 kg. Små individer kan förväxlas med andra arter. Den känns igen på antalet taggar på fenorna. Som en del konstigheter i havet är den ”hermafrodit” och alla ungar är först honor som blir köns mogna vid 5-6 års ålder och vid 10-14 års ålder skiftar de kön och blir hanar.

Sportfiske efter bergylta var länge populärt. Man fiskade från de yttre skären med bambustänger och agn.

Gabriel Scott har skrivit följande vers om bergyltan:

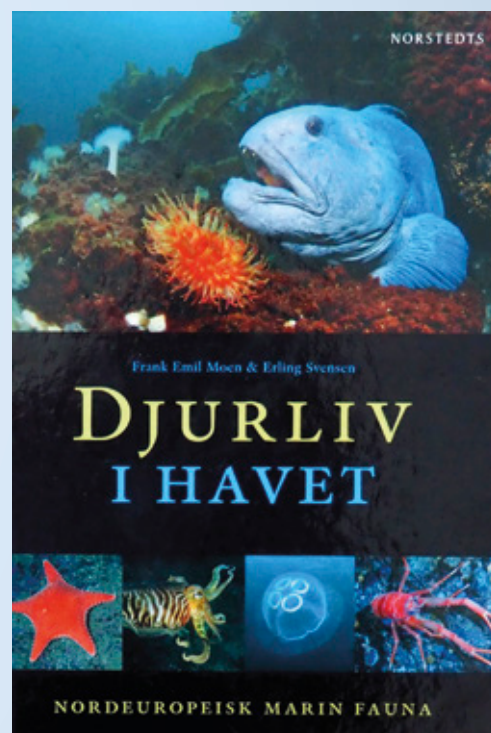
”Bergylten er heller ikke sprög om end udsat for kvindfolkets klandring,
En steger han helst med litet grand lög eller spiser han sprengt til forandring,
Som suppefisk er han serdeles fin, og hodet smager som sylte – ja, var det ikke for kvindfolkets grin, så åd en mer bergylte.”

Ur boken ”Djurliv i havet – nordeuropeisk marin fauna” av Frank Emil Moen och Erling Svensen, utgiven av Norstedts.

Bergylteskär kallas två skär som ligger utanför Ramsö mot fjorden. Där finns det relativt gott om bergylta. Det är en fin plats för rutinerade sportdykare.

Enligt fiskaren Folke Larsson, finns dom på andra platser också som till exempel Grisbådarna. Den fiskas på 3-4 meters djup och används idag mest som hummeragn. Förr i tiden åt man den, inte bara i brist på annan fisk utan det var en matfisk. Den har minskat mycket de sista 10 åren och eftersom den äter blåmusslor, kan det vara orsaken eftersom också blåmusslorna har minskat i antal.

Susanne Enfors-Davies

Det "beständiga" urberget

Berggrunden i kosterområdet skiljer sig i en del avseenden från resten av Bohuslän. Den välkända bohusgraniten är mindre vanlig, dock finns på Nordkoster en del röd ögongranit.

Öarna domineras av olika gnejstyper som ursprungligen bildades av stora lager sand och lera som avsattes i havet för c:a 1750 miljoner år sedan. Denna gnejstyp ingår i den s.k. Stora Le-Marstrandsformationen och finns i hela Bohuslän och i de sydöstra delarna av Norge. Som en följd av deformation och omkristallisering under den gotiska bergskedjebildningen 100 miljoner år senare, blev Stora Le-Marstrandsformationen sedimentpacke ombildad till ådergnejs där de talrika ådrorna domineras av kvarts och fältspatmaterial. Här återfinns ofta ljusgrön- och rödfärgade linser av kalksilikatmaterial.

Hela denna process ägde rum under en epok som brukar kallas Den gotiska bergskedjebildningen och pågick för mycket länge sedan, för 1760- 1600 miljoner år sedan.

Efter denna bergskedjebildning skedde en avkylning av berggrunden och några hundra miljoner år senare inträdde det som kallas Kosterperioden. Den magmatiska aktivitet som då ägde rum lämnade spår av sig i form av diabasgångar, diorit, pegmatit och insprängd röd ögongranit på Nordkoster.

Den viktigaste händelsen under Kosterperioden är den stora gångvärn av Kosterdiabas som övertvåras hela Kosterkärgården och som också lämnat spår på t.ex Saltö öster om fjorden.

Diabasgångarna är 1460 miljoner år gamla. De löper genom skärgården från SSV till NNO, är ungefär 700 stycken med en genomsnittlig bredd på 2,2 meter. Tillsammans utgör de nästan 20 % av berggrunden i kosterområdet och är därmed den tätaste gångvärmen i västsverige. De bildades genom att basaltisk magma trängde upp och stelade i sprickor i jordskorpan, en vulkanisk aktivitet som skänkt oss det som på Koster kallas "Hin Håles harvedrag". Diabasen är trots sin relativa ungdom inte lika slitstark som den äldre gnejsen. Havet och vinden har genom årmiljonerna gnagt sönder materialet vilket skapat en särpräglad klippvärld fylld av egenartade gränder på ungefär 2 meters bredd vilka bidragit till den taggiga struktur som är särskilt märkbar på holmarna i kosterarkipelagen. Dessa ränder och gränder kan vi ta som utgångspunkt för våra vandringar i skärgårdens landskap och samtidigt få en god anledning till att filosofera över vad som är tid, liv och beständighet.

Informationen i denna text är delvis lånad av den danske geologen Björn Hageskov som ägnat sin forskarkarriär åt studier av Kosters berggrund.

Beskrifning öfver badorterna å Sveriges vestra kust

En handbok för badgäster av J. Wallin, utgiven 1858 på Oscar L. Lamms förlag i Göteborg.

Badorterna från Göteborg och till Strömstad beskrivs tidsenligt på 129 sidor och ger en vägledning till gästerna om de olika orterna.

Återkommande i boken är ett fördömande av att låta nöjen ta över tiden, istället för att ägna sig åt hälsa genom vila och kurerande bad. Åsikterna om ämnet mildras ju längre författaren kommer norrut i Bohuslän och Strömstad beskrivs ha de yppersta salongerna.

Strömstad beskrivs som den äldsta och främsta av badinrättningar. Redan 1786 besöktes staden för kurerande bad. Badsäsongen var den samma som idag. Nöjena var förvånansvärt lika. Att hänga på krogen, äta och dricka gott, dans, musik och fester genom nätterna.

Vestra kusten af fyderneslandet hvimlar ärligen af tusentals personer, hvilka söka hälsa i Kattegats vågor, styrka uti dess stränders luft, eller som der infinna sig, för att någonstädes uppehålla sig, för att finna förströelser, kanske ock för att göra — lycka. De fleste af dessa många kända föga till de ställen, som på detta sätt för en och annan månad blifva deras hem. Ställets historiska minnen, deras topografiska märkvärdigheter, deras naturegenheter, badens beskaffenhet derstädes m. m. äro dem ofta temligen obekanta. Hufvudsafsigten med närvarande lilla arbete är att afhjelpa en sådan brist.

Badorterna hafva dessutom, i sednare tider, till den grad kommit i modet, att en badsejour på en eller annan månad, för den, som har råd att bestå sig en sådan, anses för en lika nödig som nyttig rekreation under sommarn. Härigenom kommer också badorternas främmande befolkning att till stor del utgöras af sådana, som icke ensamt söka hälsan, utan åtminstone något bredvid hälsan. Detta är efter våra åsikter ganska tillåtligt, men vårt författaresamvete manar oss, att mer än en gång beröra ett ämne, som säkerligen icke är utan inflytande på de badbesökandes välbefinnande. Vi mena den vid vissa badorter rådande öfverdrifna lyxen och de alltför ofta återkommande dansnöjena. Hvad den förra beträffar, så vilja vi icke försöka det omöjliga — att lagstifta i modets värld, och den som finner lämpligt att bära flera olika klädningsomlagen, må det gerna för oss, om pappa ingenting har att deremot invända; men hvad de ofta öfver midnatt utsträckta balerna angår, så inlägga vi, i det sunda vettets namn, vår protest emot ett sådant sätt att söka hälsan. I afseende på mången ung patient är det otvifvelaktigt, att dessa förslappande nöjen mera skada, än hela badsejourn gagnar.

Få ställen äro till natur och belägenhet mer inbjudande och lämpliga för den, som söker sin hälsa, än dessa täcka landtställen. Utom den sköna och vänliga natur, som utmärker dem, bjuda de på, hvad en badgäst icke minst behöfver, om han kommit, ej för att roa sig, utan för att hämta krafter — stillhet och frid, en sak, hvar på man vid våra badorter ej alltid nog tänker. Får ej ofta nyttan gifva vika för nöjet? Hur ofta inträffar det ej då, att en i danssalongens fläng genomvakad natt tillintetgör en hel badsejourns verkan, och att de bleka skönheterna likna blaserade tränadskonterfejer lika mycket, när de resa ifrån badorten, som när de foro dit! Hvilken dårskap, att föredraga den qvafva luften uti ett balrum för fläktarne från hafvet, och den falska lyxlens eländiga toner för foglarnes sång i lunden! Herrar läkare borde strängt, med hela kraften af vetenskap och erfarenhet, upprätthålla det hälsans evangelium, som hånas i dansens yra hvirflar, men predikas af hvarje våg och hvarje träd i Guds natur. — Om man på badplatser, utmärkta genom den Bohuslänska skärgårdens hela dysterhet och ofruktbara natur, nödgas taga sin tillflykt till societetslifvets s. k. utningnar, så får detta af förhanden varande omständigheter ursäktas.

Numera är nöjena dock på en betydligt mer avslappnad nivå. En ingående beskrivning finns med om badhusen och den ”nyttiga” gyttjans beståndsdelar vid ”kemisk behandling”. Som handelsstad sågas Strömstad helt. En kort blomstring var tiden i början på 1800-talet då Danskar och Engelsmän rök ihop på krigiskt vis och Strömstad kunde sko sig. I boken förutspås stadens utsikter i handel som svårligen, om någonsin, få någon betydelse. Det som orten verkligen har att erbjuda, handlar om den korta badsäsongen för dom som har råd att spendera pengar och tid på sin hälsa.

Susanne Enfors-Davies och
Lars-Ove Loo

Att baden i Strömstad förträffligt serveras, är en obestridd erfarenhet. Till hvarje badrum hör en inöfvad och för denna befattning instruerad tjänande äldre qvinsperson. Baderna i Strömstad ådagalägga en verklig talang i behandlingen af den badande. I gyttjans ingnidande, i duschens användande, i sorgfälligt behandling efter badet äro de i sanning oförlitliga, så att önskligt vore, att man från flera af de öfriga badplatserna skickade sina käringar upp till Strömstad, för att der rätt grundligt dresseras.

Ett särskildt bildadt bätlag af säkra och pålitliga sjömän tillhandahåller alltid i hamnen goda och säkra farkoster för utfärder till sjös. På nummerlaggorna kan man igenkänna dem, och gör säkrast uti att begagna dessa framför andra tillfälliga anbud. På stadens torg tillhandahållas dagligen hästar med sadlar och äkdon för ridter och kärrpartier. Det torde vara intressant nog för mången väl beriden dandy, att smaka på huru en bondhäst bär sig åt under en så ädel börd, och för mången dam af verld, att utbyta den yppiga landäen mot en bohuslänskärra.

Helsö och Kosteröarne m. fl. Åtskilliga af öarne i denna skärgård äro trädbevuxna och sticka sålunda angenämt utaf emot mängden af de kala klipporna och skären. De märkligaste af öarne på närmare håll äro de sistnämnda. Kosteröarne ligga en mil ute i hafvet och äro åtskilda genom Nordkostersundet. Den södra af dessa tvenne öar är skogbevuxen, och lockar sålunda ej sällan ut badgäster, som ej frukta en sjöresa. Innevägarne härstädes äro välmående fiskare. För seglarne äro dessa öar af särskild vikt genom de tvenne fyrar, som å den norra äro uppförde.

Mopedvett

På "den gamla goda tiden" (när mopederna var från 60- och 70-talet) gick det inte så fort i trafiken. Antalet snabbgående fordon var färre och mindre, men man kan ha i minnet att vägarna förr också var mindre och färre. Det var förmodligen ändå olagligt att låta de stiliga damerna Marianne Ågerup 92 år och Ebba Öberg 101 år åka på mopedflaken. Men vad ska man göra? De var inte i god form nog för att hyra sig varsin cykel. Sätena satt nog väl fast för vem vill tappa gamla mamma eller mormor i diket. Brottet är numera preskriberat eftersom ingen av damerna är längre i livet. Hjälmlagen kom 1978 men verkade inte ha fått någon större genomslagskraft förrän poliser började bötfälla lagbrytare på öarna. Att skjutsa någon på flaket kostar omkring 500 kr per passagerare. Mopedlagen om att framföra fordonet, ändrades 2009 i och med att EU-mopparna blev ett mera vanligt fordon och som kan köras betydligt fortare än en gammal sachs eller puch från urtiden.

Den EU-godkända klass II är konstruerad för att köras i högst 25 km/tim och motorns effekt får vara högst 1 kilowatt, äldre mopeder som en gammal flaka typgodkänd innan 2003 hamnar i samma klass.

Hastighetskrav: högst 25 km/timmen.

Krav på hjälm: Ja, såvida inte fordonet har kaross och bilbälte används.

Passagerare: Om det finns avsedd plats. (Lite oklart det där. Vad är avsedd plats?)

Körkortskrav gäller!

Körkort, traktorkort, eller förarbevis för moped klass II. Om du har fyllt 15 år före den 1 oktober 2009 krävs ingen särskild behörighet. Dvs, den som är född före den 1 oktober 1994 behöver inget förarbevis.

Lagen säger alltså att ingen kan övningsköra flakmoped på öarna, eller har lov att köra utan att ha som minst ett förarbevis för klass II moppe..

För att få ett förarbevis för moped klass II krävs det att:

- Du har fyllt 15 år
- Du har gått en utbildning hos en godkänd utbildare
- Du har gjort ett godkänt kunskapsprov hos en godkänd utbildare.

Det är inte tillåtet att övningsköra privat utan enbart hos utbildaren. Det går att utbilda sig till exempel på Strömstads Trafikskola. Utbildningen är teoretisk men den kan också innehålla praktiska delar. Områden som ingår är bland annat trafikregler, kunskap om mopeden och farliga situationer i trafiken. För att få göra de praktiska delarna ska du ha fyllt 14 år och 9 månader.

Källa: Transportstyrelsen,
Susanne Enfors-Davies

"Bibliotek"

På båda öarna finns det coronasäkert bibliotek/"bokhandel". På Nord inrymt i en gammal telefonkiosk vid sommarbutiken. På Syd mitt på ön, vid den helårsöppna ICA affären. Det är Kosters sportklubb som är initiativtagare på Syd och man får själv bestämma vad man vill betala och anser vad boken är värd.

Drama i sundet

Mia Levén Jensen som vanligtvis bor i Oslo, har spenderat somrarna i hela sitt liv på Koster som boende i den vackra båten Bettan som brukar ligga i Långegärde. På senare tid har familjen köpt ett hus på Sydkoster och spenderat mera tid på ön. Då våren och sommaren blev väldigt annorlunda köpte Mia en häst och skötte skolan över nätet från Koster. En eftermiddag var Mia på väg till Koster tillsammans med sin familj i en lånad nimbus. När de kom i Kostersundet utanför Sane på Sykostersidan, såg de en relativt nyfödd älgkalv i vattnet som simmade för sitt liv, ibland utåt och ibland inåt land. Strömmen var stark och älgkalven visste inte åt vilket håll som var tillbaka till sin mamma älgko som orolig stod kvar uppe i skogen. Orsaken till dramat var som så ofta en lös hund som skrämte älgfamiljen. Det kan inte ofta nog upprepas: Håll hunden kopplad!

Mia och familjen försökte försiktigt med båten att blockera vägen ut i den starka strömmen. Den panikslagna älgkalven såg då båten som en form av land och ville inte simma åt rätt håll.

Mia som är en handlingskraftig ung dam och en sann djurvän, hoppade då helt enkelt i vattnet med kläderna på och tog älgkalven under magen och i frambenen och mer eller mindre drog och lyfte den tillbaka till land. Den lilla kalven var då frusen och

Mia med sin häst Drogba.

mycket trött och kunde inte längre stå upp. Mia försökte torka den och bar den upp på en varm bergknalle i solen. Efter en stund reste den sig och Mia följde med den upp i skogen där älgkon väntade och dramat fick ett lyckligt slut. Det finns flera älgar på öarna just nu, lite oklart hur många eftersom de är bra på att simma både hit och härifrån.

Susanne Enfors-Davies

Makrill

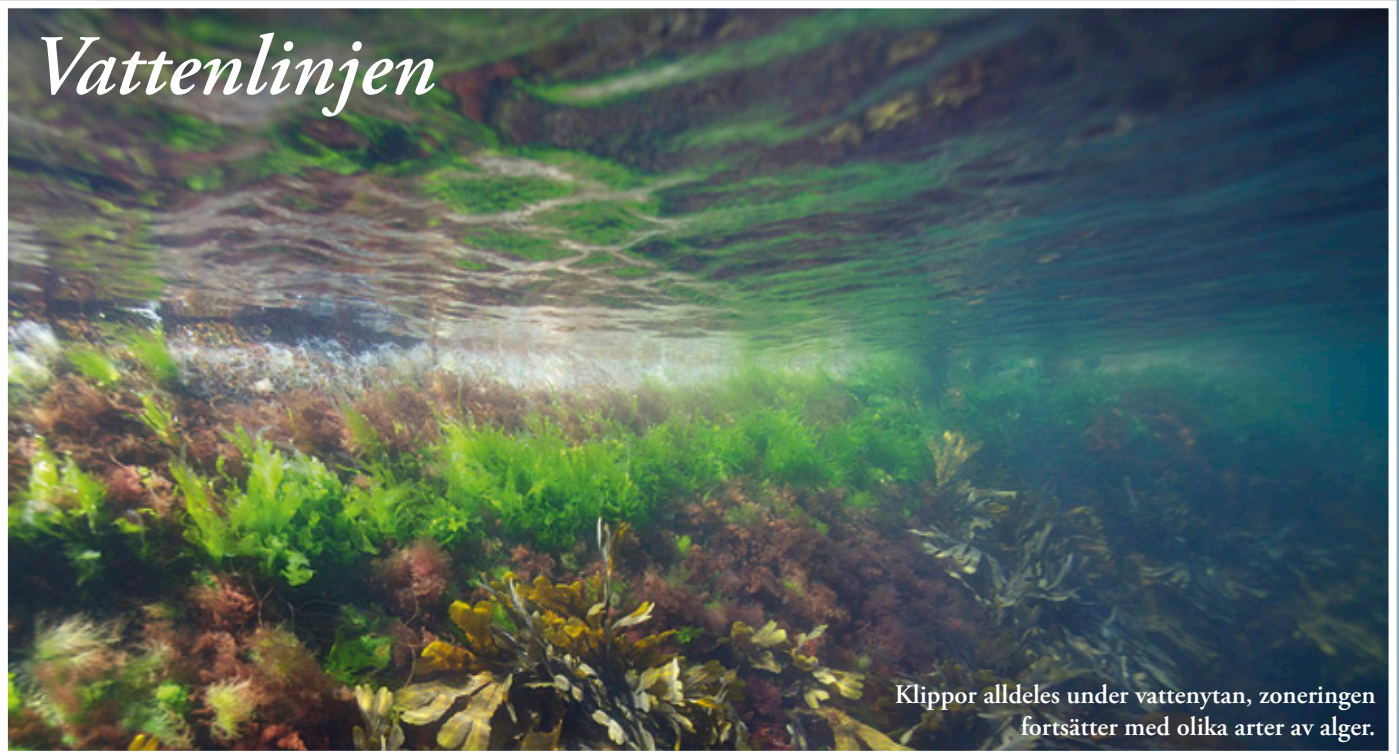
Foto: Lodewijk van Walraven

Makrillen är en snabbsimmande fisk som lever i stim ute i de fria vattenmassorna. Den är lätt att känna igen på sin grönaktiga rygg med strimmor. I folktron förekom förr uppfattningen att makrill var människoätare om man råkade hamna i ett stim. På Koster sade man lite humoristiskt enligt fiskare Folke Larsson, att det värsta straffet en kosterbo kunde dömas till var livstids dörjfiske efter makrill ute på Nordsjön, speciellt på "Doggern" – Dogger Bank.

Makrillen lever ute i Nordsjön men kommer nära kusterna under maj-september lagom till turistsäsongen. Då kan man själv fiska den från båt eller brygga. Det är en god matfisk som man kan steka, röka, grava, lägga in eller vad man nu tycker bäst om. Se närmaste kokbok! Har man ingen fiskelycka går den att köpa i fiskaffären.

Susanne Enfors-Davies

Vattenlinjen

Klippor alldeles under vattenytan, zoneringsen fortsätter med olika arter av alger.

Hur stor är tidvattenskillnaden i havet runt Sverige och var hittar man medelvattennivån?

Tidvattnet påverkas av månens placering i förhållande till jorden. Månens dragningskraft påverkar vattenståndet så att det blir högvatten var 6:e timme och lågvatten var 6:e timme. Tidvattnet längs svenska västkusten är cirka 20–30 centimeter, men det totala vattenståndet påverkas även av vinden och lufttrycket och ger betydligt större nivåskillnader. För att hitta medelvattennivån kan man titta efter något som kallas för vita bältet som består av havstulpaner. Alldeles ovanför vattenlinjen finner man ofta ett svart område. Denna svarta beläggning är extremt hal om stenarna bara är lite fuktiga. Arten som är halast är vanligare på sydvästsidor och kan när det är riktigt exponerat och vågorna når högt upp bilda ett flera meter högt bälte. Detta är den blågröna algen klippsåpa, *Calotrix scopulorum*.

Ett annat namn är svart bältesbakterie. På nordsidor finns också ofta ett svart bälte men det sitter oftast inte lika nära vattenlinjen och är inte fullt lika halt. Det är saltlav, *Verrucaria maura*.

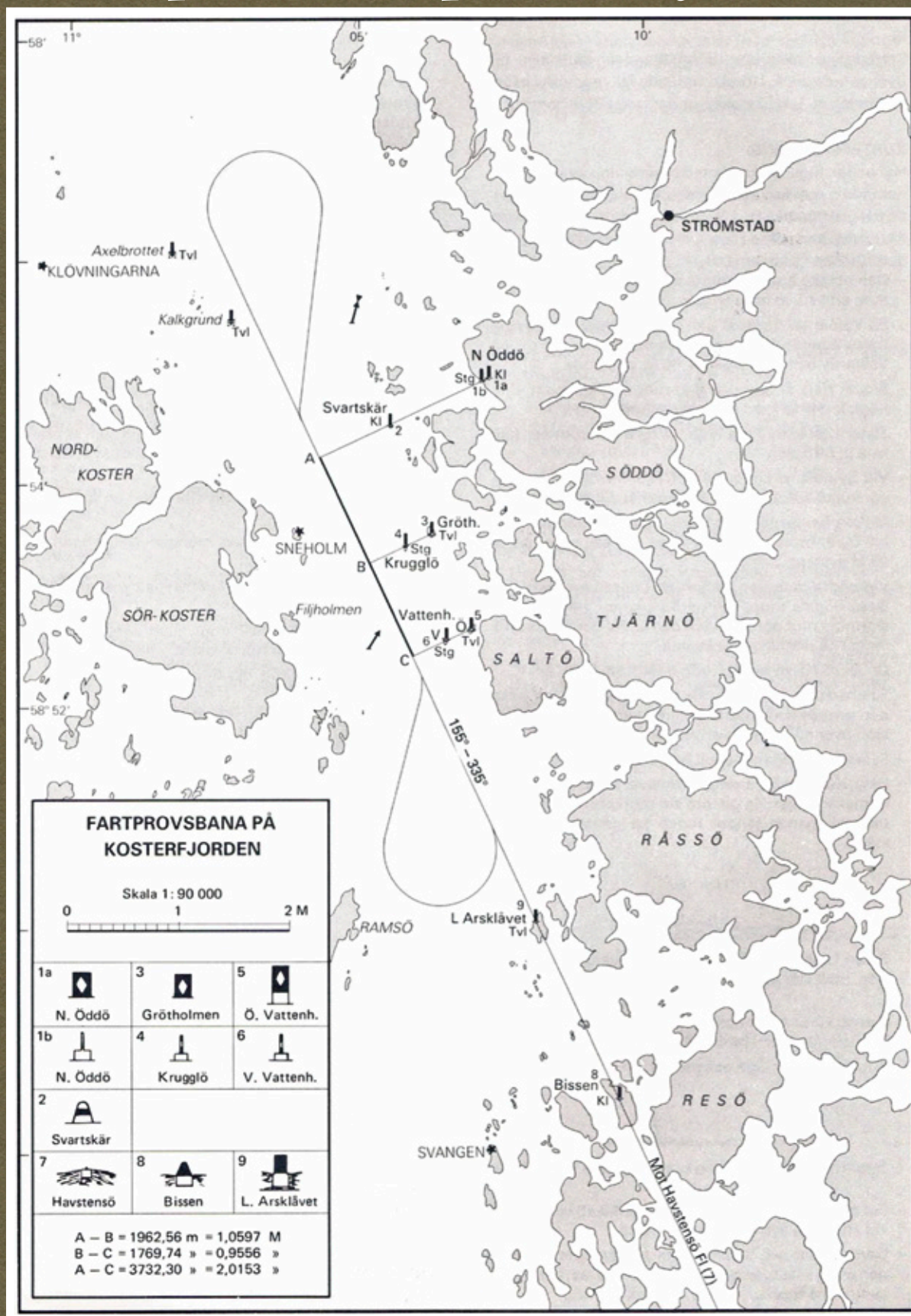
Lars-Ove Loo

SMHI tillhandahåller uppgifter om vattenstånd på olika platser i Sverige:
<https://www.smhi.se/vader/prognoser/vattenstand-och-vagor#id=kungsvik,type=ssb>

Klippor där det svarta bältet består av saltlav. Zoneringsen syns tydligt.

Fartprovsbana på Kosterfjorden

Innan det fanns GPS så kalibrerade man fartygens logg (fartmätare) genom att köra en känd sträcka och notera den erhållna tiden. Sträckan kördes i båda riktningarna för att kompensera för eventuella strömmar. En sådan här så kallad fartprovsbana finns i Kosterfjorden.

1933 levererade Götaverken ett örlogsfartyg, HMS Gotland, till svenska staten. 1934 hände en olycka då detta fartyg körde fartprovsbanan i Kosterfjorden. Några fiskare från Koster som dörjade makrill i fjorden blev påkörda av detta fartyg med påföljd att den mindre båten sjönk och en av fiskarna omkom.

Med kajak i skärgården

Det finns flera kajakuthyrare på Sydkoster, Trident Divers i Långegårde, Kostercykeln i Ekenäs, Kosters Trädgårdar i Stran och Koster Adventures i Kyrkosund. De två senare erbjuder guidade turer med grupper och paketlösningar.

Inte alltför långt från Kilesands brygga, ligger Kyrkosund där Janne och Agneta Waldås driver sitt familjeföretag Koster Adventures tillsammans med sina söner Gustav och Viktor. Agneta och Janne är riktiga friluftsmänniskor som tidigare drev en sporthandel i Strömstad under dryga 30 år. De köpte ett hus på Sydkoster hösten 2009 och bosatte sig på ön samtidigt som Kosterhavets Nationalpark inrättades. Båda älskar att vara utomhus och de fysiska aktiviteterna som sommarhalvåret och Koster bjuder på. De senaste vintrarna har spenderats på skidor i Åre och Jämtland.

Yngste sonen Gustav Waldås är kosterbo och har en passion för vågsurf, paddla kajak och SUP, mountainbike, snowboard och längdskidor. Viktor Waldås bor i Stockholm och hänger med i familjens aktiviteter när tillfälle ges.

Den bästa kajaksäsongen är under maj till september. Det finns singel och dubbelkajaker att hyra hel-, halvdag eller kväll. Ett tydligt säkerhetstänk råder: Man ska vara simkunnig, ha tidigare erfarenhet samt behärska egen- och kamraträddning.

En guidade tur i kajak kräver ingen erfarenhet, men när det gäller längre turer är det en fördel att ha paddlat tidigare och ha en god fysik. Simkunnighet är alltid en förutsättning!

Under säsongen arrangeras ett antal Kajak Camps för sällskap om 4-6 personer. Man kommer till Sydkoster torsdag eftermiddag och åker hem söndag efter lunch. Då ingår ett bekvämt boende, fullt utrustad kajak, vådräkt, skor och handskar. Varje gäst har dessutom tillgång till SUP, cykel, yogamatta, mask och snorkel under hela helgen. Alltså en riktigt sportig möjlighet att uppleva skärgården i Kosterhavets Nationalpark. SUP betyder standuppaddleboard och inget annat.

Susanne Enfors-Davies

KOSTER: Skönhetens nationalpark

Kosters skärgård härbärgerar Sveriges första och enda marina nationalpark – och det av goda skäl. Här väntar extremt klart och rent vatten, rikt på fisk, sjöfågel och växtliv. Vilt, avskalat och äkta med stark havskänsla, både ovan och under ytan. En bevarad råversion av västkustdrömmen.

Det här är också skönhetens arkipelag. Ett marint konstverk i färg och form. Gyllene lava på rosaskimrad bohusgranit i kontrast till azurblått hav och turkosa vikar. Klippor och kobbar mjukt skulpterade av havets vilda vågor. Trots att det är en relativt liten skärgård rymmer den stora paddelupplevelser. Öppet hav, gömda laguner, myriader av kanaler och småskär, friska bad och fantastisk snorkling. För att inte tala om det magiska ljuset när himlen blir en periskofärgad reflexskärm om kvällarna. Kombinera gärna paddlingen med en vistelse på Kosters Trädgårdar, en ekologisk oas med hög mysfaktor.

Expertens turtips signeras Stefan von Bothmer, kajakguide och delägare av Kosters Trädgårdar.

Kändisen: En härlig helgtur utgår från Långegärde och tar vägen via Hästholmen, där vi paddlar genom en trång kanal omgiven av klippor. Därefter tar vi sikte på Måskär ute i havsbandet, där en kanal leder in i en gömd kristallklar lagun – perfekt för bad och lunchstopp. En bit söderut slår vi läger på Burholmen, med fina gräsmattor och magisk solnedgångsvy uppifrån berget. Nästa dag paddlar vi utomskärs och rundar Ursholmen, där vi stannar för mer bad, klipp hopp och snorkling.

Efter lunch letar vi oss upp genom ett myller av småskär och öar mot Tjälleskären, där labyrinter av ytterligare småkobbar, kanaler och vikar lockar till lekfull paddling. Här finns också fina, väderskyddade lägerplatser.

Sista dagen på vägen tillbaka passerar vi Lådderskären, där vi kan paddla under ett häftigt överhäng, samt mysiga badvikar och kanaler kring Arholmen.

Doldisen: En mer okänd tur går norrut. Först mellan Tenholmarna, där sandstränder lockar till bad. Vidare ut i Nypholmsgapet där det ofta är höga vågor och rolig surf. En bit väster om Nord-Koster väntar Mörholmen, där vi i en av öns östra vikar plockar de berömda stora blåmusslorna (lokalt kallade hästmusslor) och grillar över kvällens lägereld. På öns västra sida bjuder en halvbågeformad klippa i olika plataer på ett slags naturens amfiteater med västerhavets bästa solnedgångsvy.

Roger Borgelid

Mörholmen är fågelskyddsområde, inget tillträde 1/4 - 15/7.
/red anm.

Artikel ur Utemagasinet

En tidning för den som gillar äventyr som man kan ge sig ut på redan samma eftermiddag; om aktiva helgäventyr med en eller två övernattningsnätter – och de där riktiga drömturerna, som kanske kan bli verklighet någon gång i livet.

För daglig uteinspiration: instagram @utemagasinetverige

Lotsgårdshistoria från Kosteröarna

Lotsgården Sydoster 1949. Oljemålning av Sven Johnzon från Alsike i Uppland. Han bodde tillsammans med sin fru i Lotsgården varje sommar under ett flertal år.

Det må förlåtas mig om jag sysslar mycket i mina skrivelser med den gamla gården som vi benämner Lotsgården. Men den är ju centrum omkring vilket allting rör sig av minnen och intryck från barnåren. Huset ifråga är inte den enda lotsgården på Kyrkosund. Där finns flera hus som kunde kallas lotsgårdar, all den stund det var ett koncentrerat lotssamhälle ända fram till sekelskiftet, då lotsstationen flyttades från Sydkoster till Strömstad. Nordkoster har ju kvar sin lotsstation ännu. Denna förflyttning hör ihop med en epok och är inte utan sitt sjöhistoriska värde.

Under de stolta segelfartygens tid gick farleden inomskärs och därför var ju södra änden av Koster lämplig som bevakningsplats för de många seglare, som måste passera denna, inte alldeles ofarliga led i de vittomfattande jorden runt seglingarna. Stolta fregatter förläste inte så sällan, ty farleden var lömsk och trång, och t.o.m. lotsarna måste vara kunniga för att klara sitt uppdrag som vägledare. Ett brott kallas än idag "Katinkabrottet" efter en sådan förlisning och många andra liknande grund och brott har fått sina namn efter sådana händelser.

Här är ett stort fält för intressant forskning för den som så önskar! Från bärgade vrak härleder sig en hel del virke i hus och bodar för övrigt, inte minst i vår gård, där både vedboden och staketet är byggt av finaste furuvirke från något eller några sådana vrak. Ja, till och med verandaingångens dörrposter torde härledas sig från någon större skuta, därom vittnar den fina utformningen i snickerihänseende och ornamenteringen över och på sidorna om dörrarna.

Kanske är det "Katinka" som fått släppa till grannlåten? Men för att återgå till lotsgårdarna på Kyrkosund, så var de minst tre-fyra stycken, förutom vår Lotsgård, som är den största och den äldsta och kanske därför har ett visst privilegium att stå som symbol för denna, nu avslutade epok för Kyrkosunds och Sydkosters del. Det är också därför vi nästan ruinerade oss på att låta den få bli ett minnesmärke till allmän beskådan.

Lotsarna var förutom min morfar Engelbrektsson, Täng, Rödström, Kylberg m. fl. Kylberg bara hann bygga sig en fin lotsgård, innan han förflyttades med hela stationen till Strömstad. Han var ju son till engelEngelbrektsson, varför det namnet försvann ur lotshävderna efter tre generationer, som började med "gamle losen" Engelbrekt Olsson, långt innan det var en statlig angelägenhet.

Många intressanta historier finns om denne gamle lots, men därom förtäljer Hjalmar i Kläpphagen bättre än jag, vilket han har gjort i dessa spalter för länge sedan. Täng har ju sitt lotshus kvar som sommarnöje nere vid "stran", Ivar Täng som också är lots och väl känd som sommargäst med sin släkt på sina fäders gård. Ivar Samuelsson "på Backen" bor i sitt hus som också var lotsboning från början. Ett äldre hus stod där tidigare, men revs i slutet på 1800-talet, och det nya byggdes på samma plats. Ägaren till det gamla huset kallades "Karoles Los", men det nya som uppfördes blev aldrig lotsbostad då lotsen flyttades, utan köptes av Ivars far., Axel Samuelsson. Ferdinand Rödström, som var fyrvaktare på Ursholmen på gamla dar, hade ett paradisiskt ställe vid havets rand, som helt nyligen gick ur slakten och blev sommarställe.

Möjligen har jag glömt något här till sammanhanget hörande, men jag vill förtydliga begreppen. Lotsgården är egentligen ett firmanamn från de första renoveringens år, då vi i huset bedrev kaféerörelse, "Lotsgårdens sommarservering".

Ett personligt minne bör avsluta även denna historik. Jag har inget minne från den tid lotsstationen fungerade. Min morfar var pensionerad när jag såg honom första gången 1908. Men jag minns lotsutkiken, numera utbytt mot ett stenkummel. Tyvärr! Hade jag kommit ett år tidigare vid min andra ankomst till ön, hade jag försökt rädda detta utmärkta utflyktsmål!

Morfar gick sin vana trogen från många tjänstepass till den höga utsiktspunkten i gräberget, med långkikaren under armen. Långa stunder stod han inne i utkiken och såg genom den lilla kikargluggen ut över det vida inlopp med dessa, för honom så kända och kära holmar och skär. Han såg inte bara ovan vattnet, han visste ju hur det såg ut under också! Hans far, "gamle losen", hade sagt en gång att han visste var grunden inte var, när man frågade hur han kunde ta sig fram. Och det var ju var de inte var som man skulle ta sig fram, så det räckte, menade han.

Men man bör nog veta var blindskären är, både på havet och i livet. Jag var rädd för morfars stora kikare. En gång skulle jag få titta i den, han bad mig gå på gång men jag vågade inte. En dag lyfte han mig upp till kikaren som stod ut genom hålet i väggen: "Se nu ska u få se på en sön stor bå'd" sa han. Jag darrade som löven på asparna i kohagen och såg från början ingenting. Men till slut fick jag se ett åbåke alldeles in på mig, så jag skrek i högan sky och sparkade och ville bort. Han försäkrade att en båt inte var farlig, på så långt håll i alla fall, och tyckte nog att jag hade föprfärligt dåliga sjöfartsanlag. Jag bröt ju också traditionen, ty jag blev varken lots eller skeppare, fast alla mina manliga kusiner blev det.

Men min första titt i morfars kikare glömmar jag aldrig. Kikaren finns antagligen kvar på Koster efter auktionen. Vem har den? Jag skulle gärna vilja titta i den nu!

Hälsning Lose-John

Lose-John alias Tryggve Höglund, skrev artikeln på 60-talet i Strömstads Tidning där han bidrog med historier kring Koster. Han skrev också poesi på både svenska och "köstermål".

Visa respekt för djuren

Få huvudöarna Nord - och Sydkoster och även ute på holmarna betar djur för att hålla landskapet öppet. Hästar, får, getter och kor är gräsätare och de tas väl hand om av sina ägare. De får den mat de behöver och det är viktigt för djurägaren att veta vad de får i sig. Hästar har en strikt rangordning och börjar slåss vid matning från stängslet. De kan skada varandra genom sparkar eller träffa någon människa om man är inne i hagen. Det är härdiga hästar som finns på öarna och som inte ska äta bröd, bullar, morötter eller äpplen. De blir tillräckligt feta ändå och deras magar är inte gjorda för bröd. Dessutom kommer många besökare till Koster och det kan lätt bli alldeles för mycket extra mat.

Kor med kalvar kan vara beskyddande. Att en joggare kommer springande rakt emot, kan av djuren upplevas som provocerande. Får och hästar är flyktdjur och en hund representerar ett rovdjur.

Håll hunden kopplad, eller ta inte med hunden in i hagen om det finns kor eller hästar där. Det sitter skyltar på grindarna om kor är i hagen. Fären är skygga, men det kan hända att de blir nyfikna om man lugnt sätter sig ner och låter fären själva bestämma om de vill komma närmare eller inte.

Djur är inte osårbara och det händer att de trampar fel bland klipporna och haltar. De mår ändå bättre utomhus med flocken än att bli instängda i ett stall. Om något djur är allvarligare skadat bör man naturligtvis ta kontakt med djurägaren.

Susanne Enfors-Davies

Syd - Helena Torgilsman 070-7483107,
Nord - Pia-Lena Loo-Luttervall 070-2463223.

Betesdjur på Nordkoster

Mitt företag, Tjaldur, har som uppgift att hålla de gamla betesmarkerna på Nordkoster öppna och att försöka återfå en del av den flora som har gått förlorad efter att de tidigare betesdjuren har varit borta under årtionden.

De djur jag valt för detta ändamål är gamla allmogeraser, både svenska och norska, dels för att dessa är utmärkta betesdjur på den typ av marker vi har här, och dels för att göra en insats för gamla raser som är hotade av utrotning.

Jag har 29 jämtgetter, 45 får av gammalnorsk spelsau, sex kor varav två är rödkullor, två fjällnära, och två bohuskullor. Dessutom kompletterar en islandshäst, ett gotlandsruss och två shetlandsponnyer de övriga djuren.

Kor, får, getter och hästar betar alla på olika sätt och genom växel- eller sambete med alla dessa är optimalt för att restaurera markerna.

Då jag är biolog, med botanik som specialintresse, förde flytten till Nordkoster 1980 med sig en möjlighet att få prova på det här med betesskötsel. 1981 tog jag hit mina hästar, 1983 kom fären, 2003 getterna och 2012 flyttade de första korna hit.

Pia-Lena Loo-Luttervall

Målande fritidspedagog

En av de konstnärer som verkar och bor på Koster är Bisse Hultin. Hon har visat sin konst sommartid i Kroken på Sydkoster tillsammans med ullkonstnär Monika Broberg och fotograf Bengt Rydberg.

Bisse har målat i hela sitt liv och tillhörde tidigare en konstnärsgrupp i Göteborg, Galleri Artha i Majorna,. Hon målar i akryl och använder en metod som kallas för Vedic art. Det kan förklaras med att man målar inifrån och ut, utifrån sig själv erövrar man sin teknik och hittar sitt eget uttryck. Metoden är fri från prestationskrav och i huvudsak skapas bilden i en process där man leker med färgen och formen. Motivet växer fram utan en bestämd tanke på förhand och dyker upp spontant, en sjojungfru skapas ur omedvetna tankar på en dotter som väntar barn.

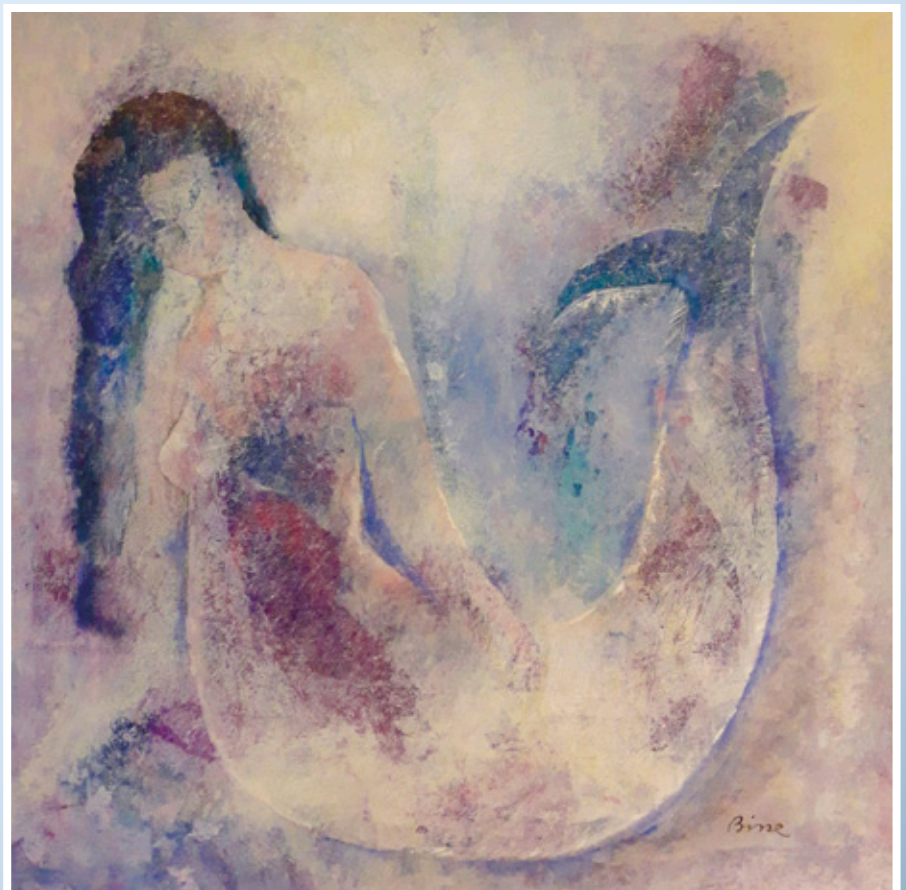
Få konstnärer lever på sin passion och det behövs mer till brödfödan. Bisse arbetar som fritidspedagog och på förskolan på Koster. Hon trivs jättebra både med sitt arbete och med öskolans miljö. Hon kom till Koster genom att hon träffade en ny livskamrat som bodde här. Likt en grekisk tragedi när lyckan just har infunnit sig, miste hon honom i en snabb dödlig sjukdom.

Bisse är ändå tacksam. Som en gåva från Tor fick hon möjlighet att bo och arbeta i en underbar miljö. Hon fick snabbt vänner och har känt sig välkommen från början. Hon tycker att kostersamhället är fantastiskt att bo i. Det är lätt att göra mycket, folk hjälps åt och själva naturen är enastående vacker. Sommaren 2021 kan man se hennes konst i Kosters Trädgårdar från mitten på juli.

Susanne Enfors-Davies

Bild ovan: I miss you.

Bild till höger: I väntan på Josef.

Delikata djur

Skaldjuren hör Västkusten till. Nordhavsräkan och havskräftan är goda året runt och finns för det mesta att köpa hos yrkesfiskare eller i fiskaffären. Krabban är som bäst på hösten, klorna smakar gott året om. Hummern hör senhösten till, eftersom fisket startar i slutet på september. Annat gott är blåmusslor och ostron.

Hummerfisket är djupt rotat i den bohusländska kulturen sedan lång tid tillbaka. För att hummerfisket ska finnas kvar i framtiden måste fisket utföras på ett sätt som vårdar och skyddar beståndet.

Humrar föredrar sandig, stenig eller klippig botten med skrevor och skrymslen att kunna gömma sig i. Favoritbotten tycks vara skalgrussand blandat med stenblock eller intill stenar där humrarna bygger bohålor. De är relativt bofasta och försvarar sin plats. Tillväxten av humrars muskulatur sker kontinuerligt men det hårda skalet växer inte. Därför måste de regelbundet ömsa skal. Huvudskölden hos en hane ökar i ungefär 12 mm varje gång och könsmogna hanar byter varje år men med allt längre tidsintervall ju äldre de blir. Honor ömsar skal ungefär vartannat år. En gammal hummer kan väga uppåt 4-5 kg och bli omkring 70 cm om man räknar med klorna.

Hummerfisket börjar första måndagen efter 20 september kl 07.00 varje år. Fritidsfiskare får fiska fram till och med den sista november och yrkesfiskare fram till och med den sista december.

Innan hummerfisket gäller ett redskapsförbud. Vid fritidsfiske får högst 6 hummertinor per person användas medan yrkesfiskare får ha upp till 40. Fiske efter hummer får endast ske med godkänd hummertina.

En hummertina ska ha minst två cirkulära flyktöppningar med en minsta diameter om 60 mm placerade i den nedre kanten av varje rums yttervägg. Den ska också vara märkt på ett godkänt sätt. Linan mellan tina och märkning ska vara av ett material som är sjunkande alternativt vara nedtyngd. En lina som flyter på vattenytan utgör en direkt fara för sjötrafiken.

Sedan 2012 gäller att fritidsfiskare inte får lov att sälja hummer. Detta förbud omfattar alla arter som lever och uppehåller sig i havet. Fritidsfiskare får således inte sälja någon fångst.

Det är viktigt att fiskare ser efter redskapen så att de inte går förlorade i oväder eller på annat sätt för att hindra tina att "spöfiska". Hummer som inte är tillåtna att fånga och som genast ska släppas tillbaka i havet är honor som är rombärande och all hummer som har en mindre storlek än 90 mm huvudsköld (mätt från ögonhålans bakkant till huvudsköldens bakkant).

Susanne Enfors-Davies

Källa: Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Sveriges Lantbruksuniversitet.

Kultur och Musik

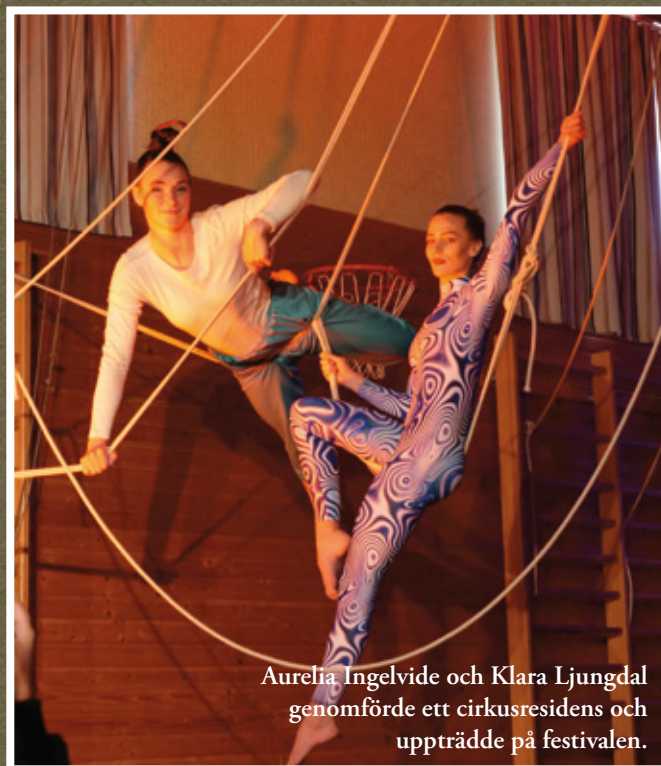
Residensbandet Nanga som även spelade på den streamade festivalen.

År 2019 kickades en rad kulturhändelser igång på Koster. En trestegsraket introducerades på Koster. 1. Kickoff 2. Musikerresidens 3. Konst- Och Musikfest. Detta gav mersmak och konceptet upprepades och utvecklades år 2020. I september hölls en kick off på naturum Kosterhavet. Det pratades om projektet Kulturhöst på Koster, bostadsprojektet vid Filjestad och hållbar destinationsutveckling. Alla medverkande fick chans att komma med inspel och idéer kring vad de vill se att projektet Kulturhöst Koster ska handla om och jobba för. Kulturen kan spela en väldigt viktig roll för att skapa en inspirerande och attraktiv miljö att bo och leva i året runt. Mellan diskussion och föredrag fick deltagarna njuta av musikinslag från Kosterkören, Kosterorkestern, Dorian

Palomino från Tayawik och Mats Andersson & Putte Johander. Arrangemanget livesändes så att de som inte kunde närvara fysiskt fick ta del av programmet via Youtube.

År 2020 var det Göteborgsbaserade bandet Nanga som bland många sökande blev uttagna till att komma till Koster under en residensvecka för att utveckla sin musik. En liten skara uppmärksamma besökare fick möjlighet att träffa bandet under ett publikt möte i Vettnet. Här fick de uppleva en energirik och stämningsfull konsert med bandet som också berättade lite om processen under residensveckan. Bandet lade under 4 dagar i Öljud studio grunden till det som kommer att bli debutalbumet.

För oss i gruppen som arrangerar Konst- Och Musikfestivalen, under allhelgonahelgen är detta den stora finalen på Kulturhösten på Koster. Mycket planering ligger bakom.

Aurelia Ingelvide och Klara Ljungdal genomförde ett cirkusresidens och uppträdde på festivalen.

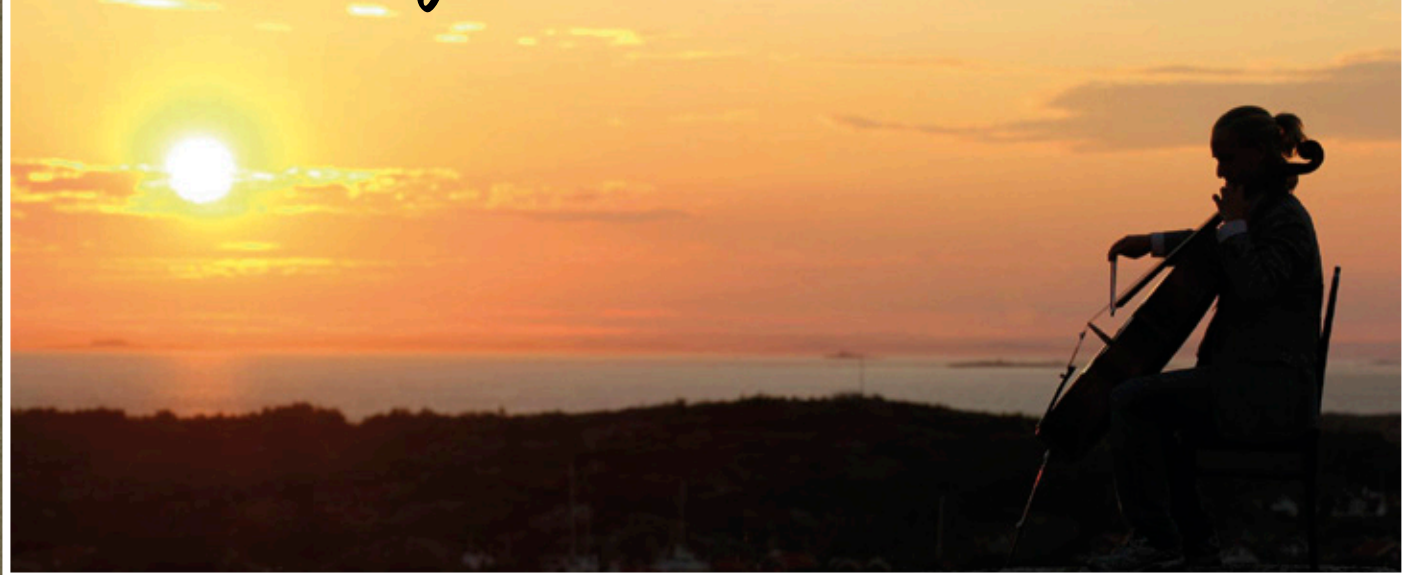
Speciellt denna gång när allt skulle anpassas efter pandemirestriktioner.

När vi satt med de sista förberedelserna inför festivalen dagen innan det skulle dra igång, började telefonerna ringa från inblandade personer. Folkhälsomyndigheten hade just kommit med nya rekommendationer som påverkade publika arrangemang. Efter att en djup suck lagt sig så tog vi sats igen och började lägga om planerna. Nu fick vi verkställa plan B och under en minst sagt intensiv lördag spelade vi in och livesände alla akter. Tack och lov var det flexibla och positiva artister på programmet och alla inblandade ställde upp för att göra det bästa möjliga av situationen. Det resulterade i många timmars streamat och

inspelat material med lokala och internationella artister inom musik, konst, teater, film och nycirkus. Allt inspelat material hittar ni på vår Youtubekanal "Kulturhöst på Koster". Planeringen inför årets kulturhöst pågår i detta nu. Klart är att en ny ansökningsomgång för residensmusiker snart öppnas. Koster kan se fram emot besök av ett nytt residensband under oktober månad. Ni kan förvänta er fler kulturhändelser under året. Om det blir en festival under allhelgonahelgen som de senaste två åren, eller om det sker i någon annan form kommer ni bli varse... Just nu håller en ny projektgrupp på att formas på Koster. Vill du engagera dig i kulturutvecklingen? Hör av dig till oss via thomas.reinhold@kostersframtid.se /Kulturhöst på Koster gruppen

Putte Johander
foto: Erik Johansson

Kosterhavsfestivalen

I skrivande stund är världen fortfarande i undantagstillstånd och pandemin har satt ett djupt fotavtryck i mänskligheten. Alla sitter med olika intryck; medan några har upplevt dramatik och förlust av nära och kära, så känner andra på en krypande och växande känsla av ensamhet efter ett helt år av varierande grad av nedstängning av samhället. En del av livet som nästan har varit totalt frånvarande det sista året är möjligheten att gå på konsert, träffa vänner och bekanta och uppleva levande musik. Sommaren 2020 arrangerade vi en annorlunda festival med stort fokus på smittvård och musiker enkom från Sverige. Vi hoppas innerligt att sommaren 2021 ska bli sommaren då vi återigen kan mötas fritt, att kunna umgås på tvärs - oavsett nationalitet - och att vi åter igen kan omfamna varandra i gemensam lycka under sommarhimlens ljus och värme.

Kosterhavsfestivalen 2021 28-31 Juli, lokaliseras sig vanligt på ängen nedanför fyrtornen på Nordkoster, och när solnedgången infinner sig, uppe vid fyrtornen. Festivalen tar del av firandet av Wilhelm Stenhammars 150-års jubileum och bjuder som vanligt på musik i genrerna klassiskt, jazz och vislyrik. Detaljerat festivalprogram blir tillgängligt på turistinformationen, på kosterbåtarna samt bryggor och restauranger i slutet av juni. Följ gärna festivalen på Facebook.

Martin G. Rasten

Att segla är nödvändigt!

Kappsegling utanför Ramsö 2001

I vart fall var det nödvändigt och även om romarna myntade det något slitna uttrycket *Navigare necesse est* så seglades det långt innan dess. Redan för 5000 år sedan gjordes bilder av segelskepp i Indien och uttriggarkanoterna som använts för att befolka Oceanien har minst 4000 år på nacken.

Fram till för drygt hundra år sedan bedrevs fisket under segel och rodd och de flesta i kustbefolkningen kunde ro och segla. Det levde kvar till 1960-talet när det fortfarande fanns många gamla bruksbåtar kvar.

Kosteröarna har stolta traditioner genom de välseglande båtar som byggdes här och som också fått sitt namn av öarna – Koster. Kostrarna var populära även bland lotsarna som ville ha snabba, sjödugliga och lättmanövrerade båtar. Båtkonstruktören John Hedberg var bördig från en lotsläkt från Hanö och utvecklade en modern segelbåt som byggde på de gamla bruksbåtarnas format; hans mått var "Nära vattnet" och ett resultat blev en båttyp han kallade See Sea 17 – en 17 fot lång och 2 meter bred jolle som han lät bygga i två exemplar i mitten på 1980-talet.

Byggmetoden var ganska hantverksmässig så båtarna blev en aning kostsamma och trots det behändiga formatet och en ideal konstruktion för avkopplande skärgårdssegling kom aldrig någon massstillverkning igång, som kunde gjort båtens pris mer överkomligt.

Loch Ness

Bägge båtarna är numera i vår ägo - den ena ligger i Vättnet, den andra i Strömstad och ni har kanske sett dem segla genom Kosterundet.

Båtarna är byggda av mahognyfaner som lagts över en form och limmats ihop med epoxi – en metod som kallas kallbakning. Härigenom blir de mycket styva och i stort sett lika "underhållsfria" som en plastbåt. De saknar köl men har uppfällbart roder och centerbord och förutom att segla är de också lättdrivna med åror. Som längst har vi rott tre sjömil, 6 km, på Caledonian Canal i Skottland; dit kunde vi ta oss med båten på en trailer efter bilen. Förutom i Skottland har vi seglat även i Finland, Blekinge, och Venedig.

Båtarna är sjövärdiga - konstruktören har t.ex. seglat på Östersjön från Stockholm via Gotland till Karlshamn. Men bäst till sin rätt tycker vi att de är i Kosterarkipelagen med dess trånga sund, grunda vatten och många bränningar. Att ljudlöst glida fram genom smala sund och fånga vinden över klipporna är lika underbart härligt som det ser ut på fotot från Teneskär. När det är lite starkare vindar kan man få god fart och är det medvind som på bilden från Loch Ness är det trots vindstyrkan, i stort sett vindstilla ombord. Från bryggorna och mötande båtar möts vi av långtansfulla och drömmande blickar, glada tillrop och tummen upp. Den vanligaste frågan är "Vad är det för båt?" och det är inte så lätt att svara på så jag brukar säga att det är den du ser...

Lars Palm

"Exit" & "Sus" i Vättnets hamn

Teneskär

Konsten att längta hem

Utmarker och granithällar. En rymd för minnen att bevaras, selektiva drömmar som omvandlas till hemlängtan när åren går. Man måste åka bort för att kunna längta hem, måste lämna för att sedan återvända. I frånvaron formas en nostalgi till den bygd vi kallar hem och som vi bär med oss på äventyr. Vi bevarar strand och hav i tankar och minne, men håller det på avstånd. Kanske för att kunna känna. Det är sannerligen en konst att längta hem. Bara ibland tillåts vi att gå i land och då kommer allt tillbaka.

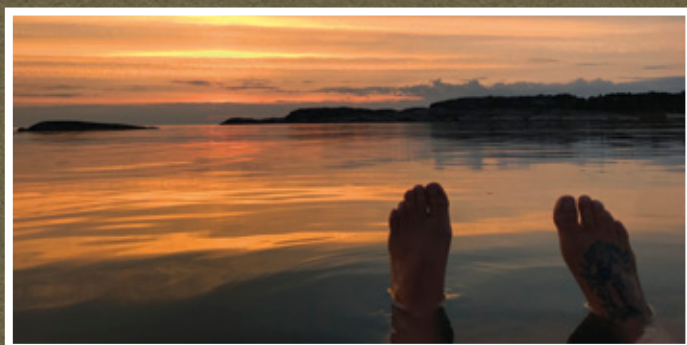
Vatten som bildar rännilar i sanden, porösa kanter som rasar när små stövlar missbedömer avstånd och skuttet blir för kort. Det luktar tång och kall sand. Allt är tyst. Koltrasten som sjunger om ljus. Ett hav av vitt med stänk av blått, fingrar som plockar en bukett. Lammet ligger varmt i knäet och låter sig klappas. Vi badar. Smultron och kaprifol. Tången döljer stenar att kliva på, havstulpaner som river. Vi kan alla stigar, ändå blir vi ensamma kvar när sommaren är över. Vi vinkar hejdå till solbrända vänner och hösten är här igen. Ett ständigt kretslopp. Tidigt tatuerades havet på armar och rygg, kanske för att inte glömma bort. Men jag behövde inga koordinater för att hitta hem, jag visste det bara inte då.

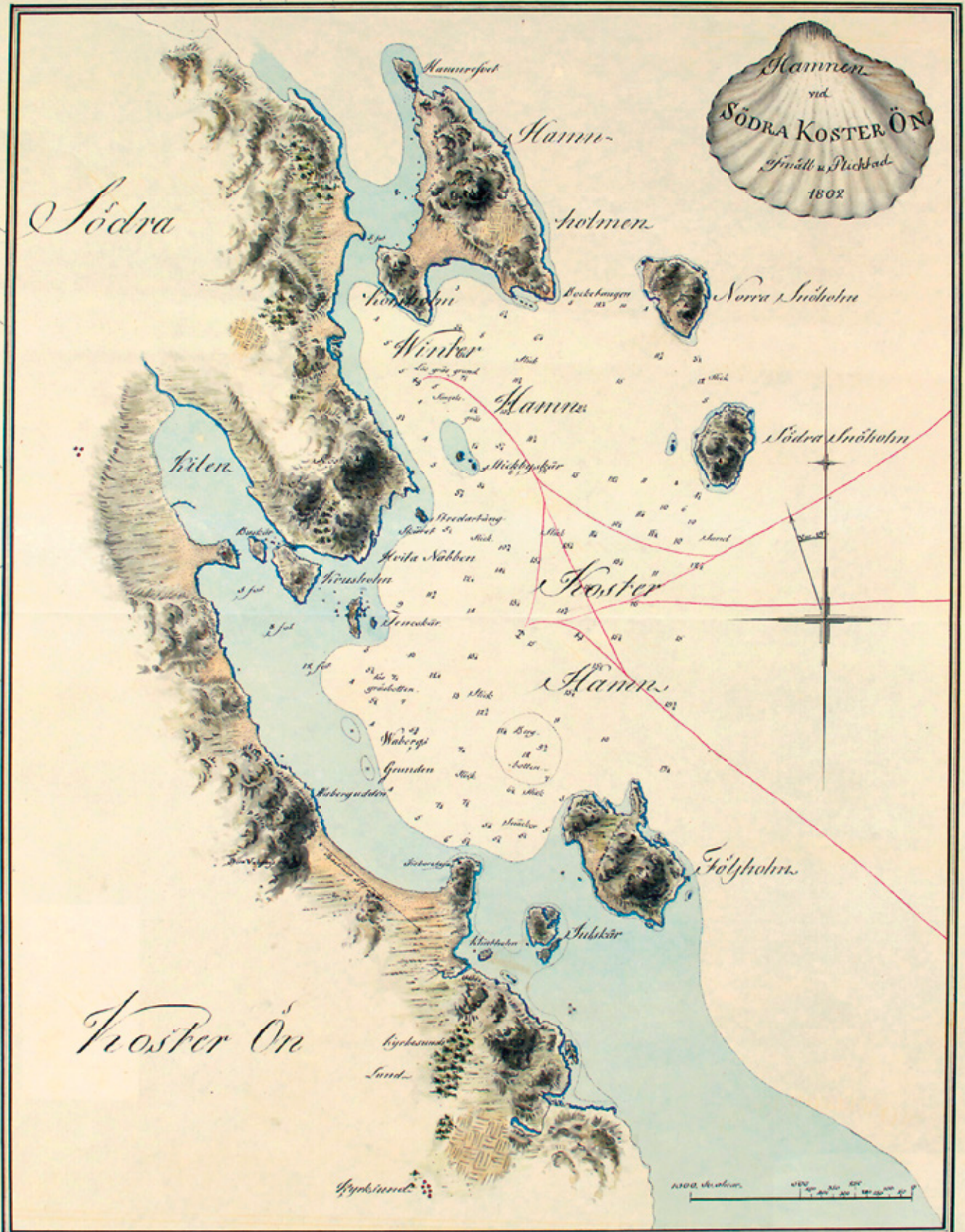
Vi är många som känner tillhörighet till Kosteröarna. Vi ger oss hän allt det vackra och skryter om hur magiskt den är, denna tvådelade ödemark. När båten lämnar Strömstad känner vi suset, kanske redan när Stockholm syns i backspegeln.

Då vi är på väg till den bit land i havet som genom generationsskiften berikat öbor med ljuva minnen, en plats som stått stadigt i storm och kuling. En plats gjord för hemlängtan.

Karolin Axelsson

Sjökort över Kosterhamnen och Vinterhamnen 1802 (Krigsarkivet). Utanför Kilesand får man lä för SV-liga vindar. Vinterhamnen ger bättre skydd för under vintern vanligare vindar från NO. Öarna utanför, Snöholmarna, gjorde antagligen skäl för sina namn. Idag heter de Sneholmarna. Följholm heter numera Filjholmen. Djupen redovisas i famn.

Lodskotten har lagts i linjer mellan uddar. Bottenbeskaffenheten anges för att man skall kunna bedöma var det är lämpligast att ankra. Vid nordpilen indikeras en stor västlig missvisning, som idag blivit ostlig pga de magnetiska polernas förflyttning.

Blomsterprakt

Man behöver inte vara djupt botaniskt intresserad för att ändå njuta av öarnas fantastiska rikedom av blommande växter när årstiden är rätt. De sällsynta växterna är inte nödvändigtvis de vackraste. När man kommer till Sane och strandängen översållas av violerna, Långeviks strandängar blir lila av triften, Nästängen gul av gullvivorna, stigen man går på kantas av orkidéer eller där kaprifolen har tagit över vegetationen, då är det lätt att bli imponerad av naturens skönhet och färgrika variation.

Den fridlysta kostertisteln, eller martorn som den egentligen heter, växer i sanden ända nere i strandkanten. Med sin gråblå färg och vassa hårda blad är den som vackrast när den blommar lila under sommaren. I närheten kan man oftast hitta blodnäva, strandråg, strandkrypa och en mängd andra sand och saltberoende växter.

En egen favorit är den vita Mandelblommen som under försommaren översållar beteshagarna med sina vackra vita blommor och härliga doft. En annan favorit är kaprifolen, Bohusläns landskapsblomma som växer vilt över öarna och blommar även långt in på hösten. Den intresserade kan med fördel ta med sig en fältflora med bilder. Har man ingen egen, finns det att tillgå på naturum i Ekenäs.

Koster im Überblick

Die Kosterinseln liegen 10 Kilometer vor Strömstad an der Westküste Schwedens. Die Inselgruppe besteht aus den zwei Hauptinseln Süd- und Nordkoster, die von einer Vielzahl kleinerer Schären umgeben sind. Koster gehört im Sommer zu den sonnigsten Plätzen Skandinaviens und bietet ausgezeichnete Möglichkeiten zum Baden.

Die beeindruckende, von Felsen geprägte Landschaft wurde während der Eiszeit geformt und abgeschliffen. Charakteristisch für die Küste Süd- und Nordkosters sind die vielen Buchten und Sandstrände. Der größte Badestrand „Kilesand“ liegt auf der Ostseite Südkosters mit Blick auf den über 200 Meter tiefen Kosterfjord.

Es gibt viele kleine Häfen, die beliebte Ziele für Segler aus nah und fern sind. Der Fischfang hat eine lange Tradition: schon im 17. Jahrhundert exportierte Koster große Mengen Hummer nach Holland und später auch nach England. Heute bieten mehrere Restaurants Schalentiere wie Garnelen, Austern, Krebse, Krabben und Hummer als typische Spezialitäten an.

Insgesamt leben auf den Kosterinseln ungefähr 320 Einwohner. Es gibt eine Schule, eine Kirche, verschiedene Geschäfte, Kunstgalerien und Töpfereien. Im Sommer finden verschiedene Veranstaltungen wie z.B. das Kammermusikfestival oder das Makrelenrennen statt. Auf beiden Inseln besteht die Möglichkeit Hütten

und Privatzimmer zu mieten. Das Hotel Ekenäs befindet sich auf Südkoster, im Naturreservat auf Nordkoster liegt ein Campingplatz.

Über den Koster Sund zwischen den beiden Inseln verkehrt eine kleine Seilfähre. Die Inseln sind von einer artenreichen und teilweise seltenen Vegetation geprägt und von vielen Wander- und Fahrradwegen durchzogen. Auf Südkoster gibt es einen Fahrradverleih, auf beiden Inseln kann man Boote ausleihen. Beliebte Ausflugsmöglichkeiten sind eine Bootstour zum Leuchtturm auf Ursholmen (westlichster Punkt Schwedens), eine Angelfahrt oder eine Seehund-Safari.

Es besteht eine regelmäßige Verbindung zum Festland. Die Fähren fahren 16 Mal pro Tag und die Fahrt dauert ungefähr 45 Minuten. Da es keinen privaten Autoverkehr auf Koster gibt, bleibt das eigene Auto in Strömstad zurück. Dafür stehen ausgewiesene Parkplätze außerhalb des Zentrums zur Verfügung, die durch kostenlose Busse mit dem Hafen verbunden sind. Weitere Informationen erhalten Sie beim Touristenbüro direkt am Anleger, telefonisch unter +46 (0)526 62330, per Email an infocenter@stromstad.se oder im Internet unter www.kosteroarna.com, www.kostermarin.se, www.stromstad.se.

Koster en bref

Les îles Koster sont un archipel situé au large de la commune de Strömstad, sur la côte ouest de la Suède, à proximité de la frontière norvégienne. L'archipel est composé des îles habitées de Nordkoster et Sydkoster, des îles Ursholmen et Ramsö, dont les phares sont désormais automatisés, ainsi que d'une mosaïque d'îlots. Elles constituent la zone habitée la plus à l'ouest de la Suède. L'essentiel de ses quelques 400 habitants se concentre sur l'île de Sydkoster. Séparées de la terre ferme par le profond fjord de Koster, les îles ont de longue date été classées pour l'essentiel en réserve naturelle. Nombre d'îlots ainsi que l'espace maritime environnant font désormais partie du parc maritime national de Kosterhavet, créé en septembre 2009.

La découverte du caractère très authentique des îles peut se faire très simplement à pied. Pourquoi par exemple ne pas emprunter les chemins de traverse pour parcourir les zones boisées ou les étendues rocheuses et apprécier le charme des petites plages de sable fin. Un itinéraire de promenade très agréable qui conduit de Kyrkosund à Brevik, permet de longer le trait de côte de la pointe sud de Sydkoster. Activité économique essentielle par tradition, la pêche aux crustacés en particulier, a cédé sa première place au tourisme depuis peu. L'archipel constitue en effet une destination

très prisée des suédois autant que des norvégiens. En matière d'hébergement, les îles offrent campings, hôtels, bungalows et chambres d'hôtes. Il est fort conseillé de réserver suffisamment à l'avance.

Plusieurs bars et restaurants proposent des menus variés où figurent souvent en première place les fruits de mer, huîtres, homards, crevettes, écrevisses et poissons. Les îles sont desservies par un ferry au départ de Strömstad. L'embarcadère se situe juste à côté de l'Office de Tourisme. La traversée dure environ 45 minutes et jusqu'à 16 navettes par jour vous sont proposées en saison. Notez que les voitures particulières ne sont pas autorisées sur les îles. Vous pouvez cependant louer sur place bicyclettes et bateaux. Vous pouvez également participer à une partie de pêche en haute mer, faire une visite guidée du phare d'Ursholmen ou encore aller à la rencontre des phoques.

Pour plus d'informations, veuillez contacter l'Office du Tourisme de Strömstad, par téléphone (+46 (0)526 62330), ou par courriel (infocenter@stromstad.se). www.kosteroarna.com, www.kostermarin.se, www.stromstad.se.

Koster Havets Nationalpark

Foto:
Susanne
Enfors-Davies

KOSTERHAVETS NATIONALPARK

